

HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ

Yazar:

Muhammed Hüseyin TABATABAİ (r.a)

Türkçe

2010-03-14 08:16:32

HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN
ŞEMAİLİ

Muhammed Hüseyin TABATABAİ (r.a)

eKitap: www.islamkutuphanesi.com

HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ

Peygamber efendimizin (s.a.a) üstün ahlâkı ve güzel edebini yansıtan Kur'ân ayetlerinin büyük bir kısmı, emir ve yasak şeklinde sunulmuştur. Bu yüzden bu bölümde, Peygamberimizin (s.a.a) üstün ahlâkı hakkında bütünsel bir fikir veren, onun güzel edebine işaret eden, aynı zamanda Kur'ân ayetleriyle desteklenen örnekleri, onun (s.a.a) sünnetine dayanan rivayetlerden derlemeyi uygun gördük.

1- Meani'l-Ahbar adlı eserde Ebu Hâle Temimî'den, o da İmam Hasan b. Ali'den (ikisine de selâm olsun), diğer bir kanalda da İmam Rıza'dan, o da atalarından, onlar Ali b. Hüseyin'den, o Hasan b. Aliden (hepsine selâm olsun), başka bir rivayet kanalında da Ebu Hâle-nin çocuklarından birinden, o da Hasan b. Ali'den (her ikisine selâm olsun) rivayet eder ki:

"Dayım Hind b. Ebu Hâle Peygamber efendimizi (s.a.a) iyi vasfeden

biriydi. Ben de Peygamberin (s.a.a) vasıflarını özümseyip kalben bağlanırım diye onun bana Peygamberi anlatmasını çok isterdim. Bu yüzden Peygamberin (s.a.a) nasıl biri olduğunu ona sordum. Dedi ki:

"Resulullah (s.a.a) iri ve heybetli birisiydi. Yüzü on dördündeki ay gibi parlardı. Orta boylu birinden daha uzun, ince uzun boylu birinden daha kısaydı. Başı büyükçeydi. Saçları ne kıvrıkcık, ne de düzdü, hafif dalgalıydı. Saçlarını salıverdiği zaman ortadan ayırırdı.

..... 423

Topladığı zaman da kulak memesini geçmezdi. Parlak ve berrak renkliydi. Alnı genişti. Kaşları ince, uzun ve genişti, bitişik değildi. İki kaşının arasında sinirlendiğinde belirginleşen bir damar vardı. Bu damar öyle bir parlaktı ki, dikkat etmeyenler onu burnunun devamı sanırlardı. Sakalları gürdü. Yanakları düz ve az etliydi. Ağzı nispeten büyük ve genelde dudakları hafifçe açıktı. Dişleri beyaz ve seyrekli. Göğsünün ortasından karna uzanan kılları inceydi. Boynu ceylan boynu gibi güzel, gümüş gibi parlaktı. Dengeli bir vücut yapısı vardı. Cüsseli ve sağlam yapılydı. Karnı ve göğsü dümdüzdü. İki omzunun arası genişti. Eklemleri iriydi. Geniş göğüslüydü. Vücudu oldukça güzel ve uyumluydu. Boyun çukurundan göbeğine kıldan bir çizgi uzanıyordu. Bunun dışında memeleri ve karnı kılsızdı. Kolları, omuzları ve göğsünün üst kısmı daha kıllıydı. Bilekleri uzundu. El ayası genişti. Elleri ve ayakları iriydi. Dört bir yanı düzgündü. Kemikleri düz ve çıkıntısızdı. Ayaklarının

altı çukurdu (düz taban değildi). Ayakları genişti, suya bassa altından su kaynıyor gibi olurdu. Yere bastığında tam basardı. Ayağını kaldırdığında tam kaldırarak yere sürtmezdi. Adımlarını denk atardı. Teenni ve vakarla yürürdü. Çabuk yol alırdı. Yürüdüğü zaman yokuş aşağı iniyormuş gibi yürürdü. Bir tarafa baktığında bütün vücuduyla o tarafa dönerdi. Bakışlarını yere indirirdi. Göğe baktığından çok yere bakardı. Bakışlarının çoğu anlıktı. Karşılaştığı kimseye ilk selâm veren o olurdu."

"Ona dedim ki: 'Şimdi de bana Peygamberimizin (s.a.a) konuşma tarzını anlat.' Dedi ki:

"Sürekli hüznünlüydü. Devamlı düşünceli olurdu. Dinlenmesi ve rahatı yoktu. Uzun süre sessiz kalırdı ve gerekmedikçe konuşmazdı. Avurtlarıyla söze başlar ve avurtlarıyla sözü tamamlardı (açık ve net konuşurdu). En açıklayıcı ve anlamlı sözlerle konuşurdu, sözünde faz-lalık ve eksiklik bulunmazdı. Yumuşak huyluydu. Kaba ve aşağılayıcı değildi. Az dahi olsa onun katında nimet değerliydi. Hiçbir nimeti kötülemezdi. Tattığı yiyecekleri yermediği gibi övmezdi de."

"Dünya ve dünyalık şeyler onu öfkelenDIRmezdi. Hak çiğnendiği zaman da (gazabından) kimse onu tanımazdı ve onu alıncaya kadar kimse öfkesinin önünde duramazdı. Bir şeyi gösterdiğinde bütün eliyle işaret ederdi. Bir şeye hayret ettiği zaman elini ters

sol elinin baş parmağının ayasına vururdu. Bir şeye kızdığı zaman ondan yüz çevirir, gözlerini yumardı. Gülmesi genellikle gülümse şeklindeydi. Gülümsediği zaman inci dişleri görünürdü."

Şeyh Saduk der ki: "Buraya kadar olan kısım, Kasım b. Menî'in İsmail b. Muhammed b. İshak b. Cafer b. Muhammed'den aktardığı rivayettir. Sonuna kadar geri kalan kısmı ise Abdurrahman'ın rivayetidir."

İmam Hasan (a.s) der ki: "Bu rivayeti bir süre Hüseyin'e (a.s) açmadım. Sonra ona anlattım. Baktım ki, o bu rivayeti benden önce duy-muş. Bunu nereden öğrendiğini sordum. Baktım ki, babasından (a.s) Peygamberimizin (s.a.a) girişini, çıkışını, oturuşunu, şeklini sormuş, Peygamberimizle (s.a.a) ilgili olarak öğrenilmesi gereken hiçbir şeyi eksik bırakmamıştır."

İmam Hüseyin (a.s) dedi ki: "Babama Peygamberimizin (s.a.a) bir yere nasıl girdiğini sordum. Buyurdu ki: Peygamberin (s.a.a) eve girmesi kendi elinde olan bir durumdu (dilediği zaman eve girerdi).

Evine girdiği zaman zamanını üç kısma ayırırdı. Bir kısmını Allah için, bir kısmını ailesi için, bir kısmını da kendisi için ayırırdı. Sonra kendisi için ayırdığı kısmı kendisi ile insanlar arasında pay ederdi. Bunu özel dostları aracılığı ile bütün halka teşmil ederdi. Bu zamandan, onlardan esirgeyip sırf kendine sakladığı zaman olmazdı."

"Günlük hayatının ümmete ayırdığı kısmında faziletli kimselere öncelik vermesi onun (s.a.a) edebinin bir göstergesiydi. Onları

da dindeki değerlerine göre ayırırdı. İlerinde kimisi bir, kimisi iki ve kimisi de daha fazla ihtiyaç sahibi olurdu. Durumlarına göre onlarla ilgilenirdi. Onların durumlarını düzeltecek, kendilerini ıslâh edecek Şeylerle uęraŐmaya yneltirdi. Ümmetinin hâlini sorardı. Onlar için gerekli olan Şeyleri bildirmeye zen gösterirdi ve Şöyle derdi: Burada bulunanlar benim sözlerimi bulunmayanlara bildirsin. İhtiyacını bana bildirmeye gleri yetmeyenlerin ihtiyaçlarını bana bildirin. Çünkü bir yöneticiye, ihtiyacını bildirmeye g yetirmeyen birinin ihtiyacını bildiren kimsenin kıyamet günü yüce Allah ayaklarını sabitleŐtirir. Onun yanında sadece bunlardan söz edilebilirdi. Hiç kimsenin bundan başka bir Şey söylemesini kabul

..... 425

etmezdi. İnsanlar ihtiyaçlarını bildirmek için onun yanına girip çıkarlardı.

Bir Şey tatmadan evinden çıkan olmazdı. Aydınlanmış, hayra delâlet edebilecek bir hâlde evinden çıkarlardı."

"Ona, Peygamberimizin (s.a.a) evinden çıkarken nasıl hareket ettiğini de sordum. Buyurdu ki: Peygamberimiz (s.a.a) kendisini ilgilendirmeyen meselelerle ilgili olarak konuşmaktan kaçınırdı. İnsanları kaynaŐtırırdı, ayırıp dağıtmazdı. Her kavmin saygın kiŐilerine saygı gösterir, onları kavimlerine yönetici olarak atardı. İnsanlardan sakınır, kendisini onlardan korurdu. Ama güler yüzünü ve üstün ahlâkına uygun davranışını hiç kimseden esirgemezdi. Ashabının hâl hatırını sorardı. İnsanları başka insanlardan sorardı. İyi işlerin iyiliğini vurgular ve onu glendirirdi. irkin işlerin çirkinliğini

söyler ve onu aşağılardı. İşlerinde ılımlıydı ve çelişkiye düşmezdi."

"Halkın gaflet edip batıla eğilim göstermelerinden endişe ettiği için durumlarından gafil kalmazdı. Haktan hiçbir eksikliğe gitmez, hakkın sınırlarını da aşmazdı. İnsanlar içinde ona en yakın ve dost olanlar, insanların en hayırlıları olurdu. Müslümanların en çok hayrını isteyenler, onun katında en üstün konuma sahip olurdu. Katında en saygın yere sahip olanlar, yardım ve destek bakımından en güzel örneği sergileyen kimseler olurdu."

İmam Hüseyin (a.s) der ki: "Ona (babam Hz. Ali'ye -a.s-), Peygamber efendimizin (s.a.a) oturuşunu da sordum. Buyurdu ki: Allah'ı anmadan oturmaz ve yerinden kalkmazdı. Bir mecliste kendisine yer ayırmaz ve başkalarının da yer beğenip ayırmalarına engel olurdu. Bir kavmin oturduğu yere geldiğinde kimsenin oturmadığı boş bir yere otururdu ve insanlara da böyle davranmalarını emrederdi. Yanında oturan herkesle ilgilenirdi. Yanında oturanların hiçbiri, bir başkasının onun yanında kendisinden daha saygın ve daha değerli olduğunu düşünmezdi. Onun yanında oturan kimse, o oradan ayrılmadan yanında kalmaya devam ederdi. Ondan bir ihtiyacının giderilmesini isteyen kimse, ihtiyacını almadan veya en azından güzel bir söz duymadan dönüp gitmezdi."

"Güzel ahlâkıyla bütün insanları kuşatmıştı. İnsanlara bir baba gibi davranırdı. Hak söz konusu olduğunda bütün insanlar onun yanında eşitti. Onun oturduğu meclis, hilmin, hayânın, doğruluğun

ve güvenilirliğin meclisi olurdu. Meclisinde sesler yükselmez, say

426..... - c.6

gınlıklar çiğnenmezdi. Bir sürçme olduğunda onun tekrarı olmazdı.

Orada oturanlar dengeli davranır ve sürekli olarak takva duygusuna

bağlı kalırlardı. Mütevazı olur, büyüklere saygı gösterir,

küçüklere merhamet ederlerdi. İhtiyaç sahiplerini kendilerine tercih

eder ve yabancıları korurlardı."

"Sonra, Peygamberimizin (s.a.a) oturuşlarındaki davranışı nasıldı?

diye sordum. Buyurdu ki: Daima güler yüzlüydü. Yumuşak

huyluydu. Yanındaki insanlara son derece yumuşak davranırdı. Kırıcı,

kaba, gürültücü değildi. Çirkin söz söylemez, kimseyi ne ayıplar,

ne de överdi. Hoşuna gitmeyen, canının çekmediği bir şeyden

hoşlanmadığını belli etmezdi. Dolayısıyla ondan ümit kesilmezdi,

ümit bağlayanlar ümitsizliğe kapılmazdı."

"Üç şeyden uzak dururdu. Gösteriş, çok mal biriktirmek, kendisini

ilgilendirmeyen şeylerle ilgilenmek. İnsanlar hakkında da üç

şeyden uzak dururdu: Hiç kimseyi yermez, ayıplamazdı; hiç kimsenin

kusurlarını ve ayıplarını araştırmazdı; ancak sevabını umduğu

şeyler hakkında konuşurdu. Konuşmaya başladığı zaman yanında

oturanlar başlarının üzerinde kuş varmış gibi pür dikkat kesilirlerdi.

Ancak o sustuktan sonra konuşmaya başlarlardı. Onun

yanında laf dalaşına girmez, çekişmezlerdi. Birisi konuşunca diğerleri,

o sözlerini tamamlayıncaya kadar seslerini keserlerdi. Onun

yanında birbirlerinin sırasını gözeterek konuşurlardı. Onların

güldüğü şeye kendisi de gülerdi. Hayret ettikleri şeye o da hayret ederdi."

"Yabancı bir kimsenin istekleri ve konuşması kabaca da olsa ona karşı sabırlı davranırdı. Öyle ki kimi kaba yabancılara karşı ashabı harekete geçer, onu Peygamberden uzaklaştırmak isterlerdi. Ama o, 'Bir ihtiyaç sahibinin bir şey istediğini gördüğünüz zaman ona yardım edin.' buyururdu. Bir nimetin karşılığında teşekkür mahiyetinde olmadığı sürece kimsenin övgüsünü kabul etmezdi. Hiçbir kimsenin konuşmasını kesmezdi. Ancak o kimse hakkın sınırlarını aştığı zaman ya onu böyle konuşmaktan nehyeder veya yanından kalkardı."

"Ona Peygamberin (s.a.a) sükûtunu da sordum. Buyurdu ki: Onun sükûtu dört şeyden ileri gelirdi. Hilim, sakınma, değerlendirme, düşünme. Değerlendirmeye gelince; insanları gözlemleme

..... 427

ve onları dinleme şeklinde olurdu. Düşünmeye gelince; kalıcı ve yok olup gidici olanın düşünürdü. [Hilme gelince;] hilim ve sabır nitelikleri onda birleşmişti, hiçbir şey onu öfkelendirmez, metanetini kırmazdı. Sakınmaya gelince; dört şeyde kendisini gösterirdi: Güzele uyardı ki, insanlar onu örnek alsınlardı. Çirkini terk ederdi ki, insanlar ondan kaçınınsınlar-dı. Ümmetinin ıslâhı üzerinde düşünürdü. Dünya ve ahiret hayrına olacak işleri yapardı."

Ben derim ki: Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserin müellifi bu hadisi Muhammed b. İshak b. İbrahim Taleganî'nin kitabından naklen

aktarmıştır. Taleganî de bu hadisi güvenilir ravileri aracılığıyla Hz.

Hasan (a.s) ve Hüseyin'den (a.s) aktarmıştır. Bihar'ul-Envar adlı

eserde şu açıklamaya yer verilir: "Bu rivayet meşhurdur. Birçok Ehlisünnet

âlimi de bu hadisi eserlerinde rivayet etmişlerdir."

Bu hadisin tümünün anlamını veya bazı bölümlerinin anlamını

içeren başka rivayetler çok sayıdaki sahabîden de aktarılmıştır.

Hadiste geçen "el-Merbû" kelimesi, uzun boylu ile kısa boylu

arasında bir boy uzunluğuna sahip olan kimse (orta boylu) demektir.

el-Müşezzeb, bedeni fazla etli olmayan (ince) uzun boylu demektir.

Rec-l'uş-şa'r, düz ile kıvrıkcık arası saç (hafif dalgalı) demektir.

el-Akîka, top edilmiş uzun saç demektir. Ezher'ul-levn, parlak

ve berrak renk anlamındadır.

el-Ezc, ince ve uzun kaş demektir. es-Sevabiğ, geniş kaş anlamındadır.

el-Karan, kaşların bitişik olmasıdır. eş-Şemem, güzel

ve düzgün olup ortası kemerli burun anlamındadır. Kess'ül-lihye,

uzun olmayıp gür olan sakal demektir. Sehl'ül-hadd, yanağın düz

olup çok etli, tombul olmaması demektir. Zal'ül-fem, ağzın büyük

olması anlamındadır. Erkekler için ağzın büyük olması bir güzellik

belirtisi kabul edilir. el-Müfellec, ayakların, ellerin veya dişlerin arasının

açık olması demektir. el-Eşneb, beyaz dişli demektir.

el-Meşrebe, göğsün ortasından karna uzanan kıllar demektir.

ed-Dumye, ceylan demektir. el-Minkeb, baş, omuz ve kasın buluştuğu

yer (omuz) demektir. el-Keradîs, el-kurdus'un çoğuludur ve

bir mafsalda buluşan iki kemiğe denir. Enver'ül-mütecerred; elmütecerred,

et-tecerrüd kelimesinin ism-i faili olsa gerek, elbise ve benzeri şeyleri üstünden çıkarmak, soyunmak demektir. Bununla 428 - c.6

Peygamberimizin (s.a.a) elbisesini çıkardığında dış görünüşünün güzel, bedensel yaratılışının hoş ve çekici olduğu kastedilmiştir.

el-Lübbe, göğüste gerdanlığın yeri anlamındadır. es-Sürre, bildiğimiz göbektir. ez-Zend, kol ile elin buluştuğu kısım (bilek) demektir.

eş-Şesen, ayakların ve ellerin iri olması anlamına gelir.

Sebî'tül-ka-sab, kemiklerin düzgün olması, çarpık olmaması demektir.

Ahmas'ul-kadam, ayağın altında yere değmeyen çukur anlamındadır.

el-Hum-san, karnı çekik olan demektir. Humsan'ulahmaseyn,

ayakların altının yere değmeyecek şekilde iyice çukur

olması demektir. el-Fusha, genişlik demektir. el-Kal', güçlü yürüme anlamına gelir.

et-Tekeffu, meyilli yürümek demektir. Zerî'ul-meşye, hızlı yürüme

anlamındadır. es-Sabab, yolun veya yerin baş aşağı olması

demektir. Hâfız'ut-tarf ifadesi, sonrasındaki cümlede "yere bakardı" şeklinde açıklanmıştır.

el-Eşdâk, şıdk'ın çoğuludur. Yanakların iç kısmı (avurt) demektir.

Sözün avurtlarla açılıp onlarla son bulması, düzgün ve açık konuşmadan

kinayedir. Araplar, "teşeddeka=tüzgün ve fasih konuşmak

için avurtlarını eğdi." derler. ed-Demes, ed-dimâse kökünden

gelir. Bir sonraki cümle (Kaba ve aşağılayıcı değildi) bunun açıklaması

konumundadır. ez-Zevak, yiyecekten tadılan şey demektir.

İnşahe, en-nuşuh kökünden gelir ve "yüz çevirdi" demektir.

Yefterru misle habb'il-ğe-mam, güzel ve tatlı gülmek anlamını ifade eder. Habb'ul-ğemam, dolu anlamına gelir. Bu ifade, Peygamberimizin (s.a.a) güzel ve tatlı güldüğünden ve gülerken dişlerinin görüldüğünden kinayedir.

"Sonra kendisi için ayırdığı kısmı kendisi ile insanlar arasında pay ederdi..." Yani kendine ayırdığı vaktinde yalnız kalırdı, ama bu, insanlarla bütün irtibatını kestiği anlamına gelmezdi. Bilakis çok yakınında olanlar aracılığıyla insanlarla ilişkisini sürdürürdü, onların sorularına cevap verir, ihtiyaçlarını giderirdi. Kendine ayırdığı vaktinden, insanlardan esirgeyip kendisine sakladığı bir bölüm olmazdı. er-Ruvvad, er-râid'in çoğuludur. Halka önderlik eden veya kafilenin önünde gidip onlar için mera veya konaklayacak menzil arayan kimse demektir.

..... 429

"Bir mecliste kendisine yer ayırmaz ve başkalarının da yer beğenip ayırmalarına engel olurdu." Burada kastedilen, başta veya önde olayım diye kendisi için özel bir yer seçmediğidir. Dolayısıyla hadiste geçen "Bir kavmin oturduğu yere geldiğinde..." ifadesi, bu cümlelerin bir açıklaması gibidir. "Meclisinde... saygınlıklar çiğnenmezdi." Yani, onun yanında insanların saygınlıkları ayıplanmazdı. el-Ubne, ayıp de-mektir. el-Hurum ise, hürmet (saygınlık) kelimesinin çoğuludur.

"Bir sürçme olduğunda onun tekrarı olmazdı." el-Feletat, elfelte-

nin çoğuludur; sürçme demektir. Yani yanında oturanlardan biri bir yanlışlık yapıp sürçtüğü zaman o hatayı onlara açıklar, böylece dikkat eder, ikinci kez o hataya düşmezlerdi. el-Bişr, güler yüzlülük demektir. es-Sahhab, çok haykıran, feryat eden, gürültü çıkaran anlamına gelir.

"Onun yanında birbirlerinin sırasını gözeterek konuşurlardı."

el-Evliye, el-velî'nin çoğuludur. Bunun anlamı da ardından gelen, tâbidir. Kastedilen anlam şudur: Onlar birbirinin ardından sırayla konuşurlardı, birbirlerinin sözlerine müdahale etmez, birbirlerinin sözlerini kesmez, biri konuşurken gürültü çıkarmazlardı. "Öyle ki kimi kaba yabancılara karşı ashabı harekete geçer, onu Peygamberden uzaklaştırmak isterlerdi." Yani ashabı Peygambere karşı kaba davranan yabancıyı çekip Peygamberi ondan kurtarmak isterlerdi.

"Bir nimetin karşılığında teşekkür mahiyetinde olmadığı sürece kimsenin övgüsünü kabul etmezdi." Yani bir başkasına verdiği herhangi bir nimetin karşılığı olarak teşekkürden başka hiçbir övgüyü kabul etmezdi. Hadiste geçen "mukâfi" kelimesi, "kâfee" fiilinden gelir, karşılığını verdi demektir. Ya da eşitlik anlamına gelen el-mukâfee kökünden türemiştir. Bu durumda, verdiği bir nimetin hakkı olan abartısız ve aşırılığa kaçmayan bir övgünün dışında hiçbir övgüyü hoş karşılamazdı, anlamı çıkar. "Hiçbir kimsenin konuşmasını kesmezdi. Ancak o kimsenin hakkın sınırlarını aştığı..." Yani bir kimse konuşurken hakkın sınırlarını aşsaydı, onu bu işten sakındırır veya yanından kalkıp giderdi. el-İstifaz, küçük

düşürmek ve metaneti yitirmek anlamına gelir.

2- İhya'ul-Ulûm adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimizin (s.a.a) konuşmaları son derece fasih ve tatlı idi... Özlü sözlerle konuşurdu. Konuşmasında eksiklik ve fazlalık olmazdı. Sözleri 430 - c.6

nuşurdu. Konuşmasında eksiklik ve fazlalık olmazdı. Sözleri birbirine bağlı idi. Sözleri arasında duraklamalar olurdu. Bu duraklamalarda dinleyiciler sözlerini algılayıp anlama imkânı bulurlardı.

Sesi gür ve son derece tatlı nağmeli idi." [c.7, s.135)

3- et-Tehzib adlı eserde İshak b. Cafer'e, o da kardeşi İmam Musa Kâzım'a (a.s), o da dedelerine dayanılarak verilen bilgiye göre Hz. Ali (a.s) şöyle diyor: "Peygamberimizin (s.a.a) şöyle dediğini duydum: Ben üstün ve güzel ahlâk örnekleri ile gönderildim."

4- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre Ebu Said Hudrî şöyle diyor: "Peygamberimiz (s.a.a) evden dışarı çıkmamış utangaç bir genç kızdan daha da utangaçtı. Hoşlanmadığı bir şey olunca, bunu onun yüz ifadesinden anlardık." [s.17]

5- el-Kâfi adlı eserde Muhammed b. Müslim'e dayanılarak verilen bilgiye göre İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyuruyor:

"Bir gün bir melek Peygamberimize (s.a.a) gelerek dedi ki: 'Allah seni mütevazı bir kul peygamber olmak ile padişah peygamber olmak arasında serbest bırakıyor.' dedi. Peygamber efendimiz (s.a.a) Cebrail'e baktı. Cebrail de ona eli ile, 'Mütevazı ol.' işaretini yaptı. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.a), 'Mütevazı bir kul peygamber

olmayı tercih ediyorum.' dedi. Yeryüzü hazinelerinin anahtarları yanında olan o melek de, 'Böyle olman, Allah katındaki derecede hiçbir noksanlığa yol açmaz.' dedi." [c.2, s.122, h:5]

6- Nehc'ül-Belâğa adlı eserde verilen bilgiye göre Hz. Ali (a.s) şöyle diyor: "Temiz ve pâk Peygamberini (s.a.a) örnek al (ona uy). Dünyada... ağız dolusu bir lokma yemediği gibi, gözünün ucuyla bile bakmadı ona. Dünya ehlinin bedeni en zayıf ve karnı en aç olanıydı (karnı dünyadan yana boştu). Dünya ona olduğu gibi sunuldu, fakat onu kabul etmedi. Allah'ın bir şeyden nefret ettiğini öğrenince o da ondan nefret etti, bir şeyi küçümsediğini öğrenince o da onu küçük gördü. Eğer Allah'ın nefret ettiğini sevmekten ve küçük gördüğünü yüceltmekten başka kusurumuz olmasa bu kusur, Allah'a isyan etme, O'nun emrine karşı çıkma bakımından tek başına yeterli bir kusurdur. Peygamber (s.a.a) yerde yemek yer, köleler gibi otururdu. Ayakkabısını kendi eli ile tamir ederdi. Çıplak sırtlı merkebe biner ve birini de arkasına bindirirdi."

..... 431

"Evinin kapısında asılı perdede bir resim görünce, eşlerinden birine, 'O resmi kaldır. Çünkü ona baktığımda dünya ve onun cazibeleri aklıma geliyor.' derdi. Kalbi ile dünyadan yüz çevirmişti. Onun nefsindeki anısını öldürmüştü. Bu yüzden onun süslerinin gözünden uzak olmasını istiyordu. Böylece dünyanın süslü elbiselerini heves etmek, dünyada yerleşmeyi düşünmek ve dünyadan makam ummak istemiyordu. Dünyayı gönlünden çıkarmış, kalbinden

şıyırnış ve gözünden uzaklaştırnmıştı. Bu böyledir; insan bir şeyden nefret edince, ona bakmaktan ve onun yanında anılmasından da nefret eder."

7- el-lıhtıcac adlı eserde Musa b. Cafer'in (a.s) babasından, onun da dedelerinden, onların da İmam Hasan'dan (a.s) naklederek verdikleri bilgiye göre İmam Ali (a.s) uzun bir rivayetin bir yerinde şöyle buyurmuştur: "Peygamberimiz (s.a.a) öyle çok ağlardı ki, namaz kıldığı yer ıslanırdı. Hiçbir günahı olmadığı hâlde Allah'-tan korktuğu için ağlardı..." [c.1, s.331, en-Nu'man Yayinevi]

8- el-Menakıb adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) baygın düşene kadar ağlardı. Kendisine, 'Senin önceki ve sonraki bütün günahların affedilmiş değil mi?' diye sorulduğunda, 'Ben şükreden bir kul olmayayım mı?' karşılığını verirdi. Peygamberimizin (s.a.a) vasısi olan Hz. Ali (a.s) de ibadetleri sırasında böyle baygın düşerdi."

Ben derim ki: Peygamberimize (s.a.a) bu soruyu soran kimse, ibadetin amacının azaptan kurtulmak olduğu faraziyesine dayanıyordu. Rivayetlere göre bu tür ibadet kölelerin ibadetidir. Peygamberimizin (s.a.a) verdiği cevap ise, ibadetin Allah'a şükretmek maksadı ile yapılması gerektiği ilkesine dayanıyor ki, bu da seçkinlerin ibadetidir ve ibadetlerin başka ve farklı bir çeşididir. Ehlibeyt İmamlarından (Allah'ın selâmı onlara olsun) gelen rivayete göre, öyle ibadetler var ki, azap korkusu ile yapılır. Bu ibadetler kölelerin ibadetidir. Öyle ibadetler var ki, sevap arzusu ile yapılır.

Bu ibadetler tacirlerin ibadetidir. Öyle ibadetler de var ki, Allah'a şükretmek için, bazı rivayetlere göre ise Allah sevgisinin etkisi ile, diğer bazı rivayetlere göre de Allah buna lâayık olduğu için yapılır.

[bkz. Bihâr'ul-Envâr, c.70, s.255, h:7]

Bu rivayetlerin anlamını dördüncü ciltte, "Şükredenleri ise Allah ödüllendirecektir." (Âl-i İmrân, 144) ayetinin tefsiri sırasında

432..... - c.6

uzun uzun açıkladık. Orada şu gerçeğı vurguladık: Allah'a ibadet sırasında

O'na şükretmek, O'na ihlâsla yönelmek demektir. Şükreden

kullar, "Hâşâ Allah, onların taktıkları sıfatlardan münezzehtir.

Fakat Alah'ın halis kulları hariç." (Sâffât, 159-160) gibi ayetlerde

kastedilen halis edilmiş seçkin kullardır.

9- İrşad-i Deylemî adlı eserde şöyle yer alır: "İbrahim Peygamber

(a.s) namaz kılariken Allah korkusunun etkisi ile, korkuya kapılmış

kimselerin seslerine benzer bir ses çıkarırdı. Peygamber

(s.a.a) de öyle yapardı."" [c.1, s.105]

10- Ebu'l-Futuh tefsirinde Ebu Said Hudri'den şöyle nakledilir:

"Yüce Allah, 'Ey inananlar! Allah'ı çok zikredin.' (Ahzâb, 41) ayetini

indirdiğinde, Peygamberimiz (s.a.a) o kadar çok Allah'ı zikretmeye

daldı ki, kâfirler, 'Bu adamı cinler çarptı' dediler."

11- el-Kâfi adlı eserde, müellif kendi rivayet zinciriyle Zeyd

Şeh-ham'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder:

"Pey-gamberimiz (s.a.a) her gün yetmiş kere Allah'a tövbe

ederdi." Kendisine, "Peygamberimiz (s.a.a) 'estağfirullahe ve

etûbu ileyhi (Allah'tan af diler, ona tövbe ederim)' diyerek mi tövbe ederdi?" diye sordum. İmam bana, "Hayır, etûbu ilellah (Allah'a tövbe ederim) derdi" karşılığını verdi. Kendisine, "O tövbe ettikten sonra günah işlemezdi. Biz ise tövbe ediyor, fakat arkasından yine günah işliyoruz" dedim. Buyurdu ki: "Allah yardımcımız olsun." [Usûl-i Kâfi, c.2, s.432]

12- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde Kitab'un-Nübüvvet adlı eserden aktarılarak verilen bilgiye göre İmam Ali (a.s) Peygamberimizi (s.a.a) tanıtırken şöyle derdi: "O insanların en cömerdi, en cesuru, en doğru sözlüsü, en ahdine sadık olanı ve en yumuşak huylusu idi. Yakınları da en saygın yakınlardı. Onu ilk görenler, ondan korkup çekinirlerdi. Onunla oturup kalkarak onu tanıyanlar onu severlerdi. Ben, ne ondan önce ve ne ondan sonra onun gibi birini görmedim. Allah'ın selâm ve rahmeti onun üzerine olsun." [s.18]

13- el-Kâfi adlı eserde Ömer b. Ali'ye dayanılarak verilen bilgiye göre İmam Ali (a.s) şöyle dedi: "Peygamberimizin (s.a.a) yeminlerinden biri 'Lâ ve's-teğfirullahe (Hayır, Allah'tan af dilerim.)' şeklinde idi." [Fürû-i Kâfi, c.7, s.140]

14- İhya'ul-Ulûm adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberi
..... 433

miz (s.a.a) şiddetli vecde geldiği zaman sık sık mübarek sakalını sıvazlardı. [c.7, s.140]

15- Yine aynı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) insanların en cömerdi idi. Yanında dinar ve dirhem diye hiç para kalmazdı.

Eğer elinde bir şey kalır da onu birine vermeden akşam olurduysa, onu ihtiyacı olan birine vermeden evine gitmezdi. Allah'ın kendisine verdiklerinden sadece yıllık geçimini karşılayacak kadarını alırdı. Bunlar da en ucuzundan bir miktar arpa ve hurma olurdu. Diğerlerini Allah yolunda harcardı."

"Kendisinden ne istenirse verirdi. Sonra yıllık geçimi için sakladığı azığa döner, onu da muhtaçlara vererek onları kendinden öne geçirirdi. Öyle ki, birçok zaman dünya malından kendisine bir şeyler gelmemiş olurduysa, yıl sonu gelmeden muhtaç duruma düşerdi. Kendisine ve dostlarına zararı dokunsa da hakkı yerine getirirdi. Düşmanları arasında korumasız gezerdi. Dünyanın hiçbir işi onu korkutmazdı."

"Fakirlerle oturup kalkar, yoksullarla birlikte yemek yerdi. Faziletli kimseleri ahlâkları yüzünden üstün tutar, şerefli kimselere iyilik ederek onlarla yakınlık kurardı. Yakınları ile sık sık görüşür, fakat onları kendilerinden daha faziletli olan kimselere tercih etmezdi. Hiç kimseye zulmetmez, hakkını çiğnemezdi. Özür beyan edenlerin mazeretlerini kabul ederdi."

"Köleleri ve cariyeleri vardı. Fakat yemekte ve giyimde kendini onlardan üstün tutmazdı. Bütün zamanını ya Allah için bir amel işleyerek veya kendi için faydalı olan bir iş yaparak geçirirdi. Dostlarının bahçelerinde gezintilere çıkardı. Hiç kimseyi fakir ve hastalıklı olduğu için küçümsemezdi. Hiçbir padişahın da padişah olduğu için korkmazdı. Her ikisini (padişahı da, fakiri de) aynı üslûpla Allah'a

çağırırdı." [c.7, s.120]

16- Yine aynı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) insanların en zor öfkeleneni ve en çabuk hoşnut olanı idi. İnsanlara insanların en şefkatlisi, insanlar için insanların en hayırlısı ve insanlara insanların en yararlı olanı idi." [c.7, s.115]

17- Yine aynı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) sevinince ve hoşnut olunca, insanların en güzel hoşnut olanı idi. Öğüt verirken ciddî idi. Öfkelendiğinde -ki yalnız Allah için öfkelenir
434..... – c.6

di- öfkesine hiçbir şey karşı koyamazdı. Bütün işlerinde böyle idi. Başına bir dert geldiğinde, işi Allah'a havale eder, kendinde güçkuvvet olmadığını belirtir ve Allah'tan kurtuluş yolu göstermesini isterdi."

Ben derim ki: Allah'a tevekkül etmek, işleri O'na havale etmek ve insanın güç-kuvvetten uzak olduğunu belirterek Allah'tan çıkış yolu göstermesini istemek, birbirine bağlı ilkelerdir ve hepsi birlikte aynı temel inançtan kaynaklanırlar. Bu temel inanç, bütün gelişmelerin Allah'ın yenilmez iradesine, sonsuz ve ezici gücüne dayandığı gerçeğidir. Kur'ân'da ve sünnette bu gerçeğe yönelik çağrı sık sık vurgulanmaktadır. Şu ayetlerde olduğu gibi, "Tevekkül edenler yalnız Allah'a tevekkül etsinler." (İbrahîm, 12) "Ben işimi Allah'a havale ediyorum." (Mü'min, 44) "Kim Allah'a tevekkül ederse, O ona yeter." (Talâk, 3) "Biliniz ki, yaratmak da, emretmek de, O'a mahsustur." (A'râf, 54) "Ve şüphesiz son varış Rabbinedir." (Necm,

42) Kur'ân'da bu anlamda daha birçok ayet olduğu gibi bu konudaki rivayetler de sayılamayacak kadar çoktur.

Bu ahlâkla ahlâklanmak ve bu edep kurallarını gözetmek, insana gerçeklerin mecrasını izleme ve realitelerle uyumlu işler yapma imkânı verir, onu fıtrat dinine bağlı tutar. Çünkü bütün işlerin Allah'ın iradesine dayandığı ilkesi, kesin bir gerçektir. Nitekim yüce Allah, "İyi bilin ki, bütün işler Allah'a döner." (Şûrâ, 53) buyuruyor. Ayrıca bu düşüncenin başka önemli bir faydası da vardır ki, o da şudur: İnsanın sonsuz bir gücün ve yenilmez bir iradenin sahibi olduğuna inandığı Rabbine dayanması, onun iradesini güçlendirir ve azminin dayanaklarını pekiştirir. O zaman, insan önüne çıkan hiçbir engel yüzünden tökezlemez, hiçbir sıkıntı ve yorgunluk yüzünden azmi gevşemez, hiçbir nefsanî dürtünün ve hiçbir şeytanî vesvesenin, içinde uyandırdığı vehimler yüzünden yolundan dönmez.

Hz.Muhammed'in(s.a.a)Gündelik Hayatındaki Bazı Sünnetler ve Edep Kuralları

18- İrşad-i Deylemî adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) elbiselerini kendisi yamalar, pabuçlarını kendisi diker, kölelerle birlikte yemek yer, yerde oturur, eşeğe biner ve arkasına biri

..... 435

ni bindirirdi. Ailesinin ihtiyaçlarını eve taşımaktan utanmazdı.

Zenginlerle de, fakirlerle de el sıkışır, el sıkıştığında karşı taraf elini bırakmadıkça kendisi karşı tarafın elini bırakmazdı. Zenginfakir, büyük-küçük karşılaştığı herkese selâm verirdi. Çürük hurma

olsa bile kendisine edilen ikramı küçümsemezdi."

"Peygamberimiz (s.a.a) az masraflı geçinir, yüce karakterli, güzel geçimli ve güler yüzlü idi. Tebessüm eder, fakat gülmezdi. Mahzun görünümlü idi, ama asık suratlı değildi. Alçak gönüllü idi, ama zillet görüntüsü vermezdi. Cömertti; fakat israfa kaçmazdı. İnce kalpli idi. Bütün Müslümanlara karşı merhametli idi. Çok yemek yediği için geçirdiği hiç ıstılmemiş, hiçbir zaman hiçbir şeye karşı tamahkârlık göstermemiştir." [c.1, s.115, Beyrut baskısı]

19- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) aynaya bakar, saçını ve sakalını tarardı. Kimi zaman [ayna bulamadığında] suya bakarak saçını düzeltirdi. Aile fertlerine karşı yaptığından daha çok ashabı için süslenirdi ve 'Allah, kulunun arkadaşlarının yanına giderken hazırlanıp süslenmesini sever.' derdi." [s.34]

20- İlel'uş-Şerâyi, Uyûn-u Ahbar'ir-Rıza ve el-Mecalis adlı eserlerin İmam Rıza'ya (a.s), onun da dedelerine (hepsine selâm olsun) dayanarak verdiği bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) şöyle dedi: "Şu beş şeyi ölünceye kadar bırakmam: Kölelerle birlikte yer sofrasında yemek yemek, çıplak sırtlı eşeğe binmek, elimle keçi sağlamak, yünden dokunmuş elbise giymek ve çocuklara selâm vermek. Bunları, benden sonra sünnetim olsun diye yapıyorum." [İlel'üş-Şerâyi, s.130, bab:108, h:1]

21- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde verilen bilgiye göre İmam Ali (a.s), Benî Sa'd kabilesinden birine şöyle dedi: "Sana

kendim ve eşim Fatıma hakkında bir bilgi vereyim istemez misin?...

Bir sabah biz henüz yataktayken Peygamber (s.a.a) bize geldi ve 'es-Selâmu aleykum' dedi. Biz içinde bulunduğumuz durumdan utandığımız için ses çıkarmadık. Arkasından yine, 'es-Selâmu aleykum' dedi. Biz yine ses çıkarmadık. Arkasından bir daha 'es-Selâmu aleykum' deyince, eğer cevap vermezsek geri döner diye korktuk. Çünkü hep böyle yapardı. Bir eve varınca, kapıda üç kere selâm verir ve eğer girmesine izin verilmezse geri dönerdi. İşte bu endişe ile, 'Ve aleyk'es-selâm, ey Allah'ın Resulü,

436 – c.6

buyur.' dedik. Bunun üzerine içeri girdi." [c.1, s.11, h:32]

22- el-Kâfi adlı eserde Rib'î b. Abdullah'a dayanılarak verilen bilgiye göre İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle dedi: "Peygamberimiz (s.a.a) kadınlara selâm verir, onlar da onun selâmına cevap verirlerdi. İmam Ali (a.s) de kadınlara selâm verirdi. Fakat genç kızlara selâm vermek istemezdi. Bunun sebebini şöyle açıkladı: Seslerinin hoşuma gideceğinden ve böylece selâm vermekten beklediğim sevaptan daha büyük zarara uğrayacağımdan korkuyorum."

[Usûl-i Kâfi, c.2, s.148, h:1]

Ben derim ki: Bu rivayeti, Şeyh Saduk mürsel olarak [raviler zincirine yer vermeyerek]¹ ve Tabersî'nin torunu, el-Mişkat adlı eserinde el-Mehasin adlı eserden iktibas ederek nakletmiştir.

23- Yine el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdülazim b. Abdullah el-Hasanî'nin merfu olarak aktardığı bir hadiste

şöyle dediğini nakleder: "Peygamberimizin (s.a.a) üç türlü oturuşu var-dı: 'Kurfesa' diye adlandırılan birinci şekilde ayak bileklerini diker ve ayak bileklerinin önünden elleri ile dirseklerini kavrardı. İkincisinde dizleri üzerine çömelirdi. Üçüncüsünde bir ayağını bükerek ve öbür ayağını onun üzerine uzatırdı. Bağdaş kurarak oturduğu hiç görülmemiştir." [Usûl-i Kâfi, c.2, s.558, h:2

24- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserin Kitab'un-Nübüvvet adlı eserden iktibas ederek naklettiğine göre İmam Ali (a.s) şöyle diyor:

"Peygamberimizin (s.a.a), el sıkıştığı kişinin elini karşı taraf elini çekmeden bıraktığı hiç görülmemiştir. Biri ona uzun uzun bir ihtiyacını arz ettiğinde veya onunla arasında yaptığı konuşmayı uzattığında, karşı taraf konuşma yerinden ayrılmadan önce onun konuşma yerinden ayrıldığı hiç görülmemiştir. Biri onunla tartıştığında susardı (tartışmayı kesen taraf mutlaka o olurdu), karşı taraf susana kadar onu dinlerdi. Onunla oturana doğru ayaklarını uzattığı hiç görülmemiştir. "

"İki iş arasında tercih yapması istendiğinde, mutlaka zor olanı seçerdi. Şahsına yapılan hiçbir haksızlığın intikamını almaya kalkışmazdı. Yalnız Allah'ın yasaklarının çiğnendiği durumlar hariç.

O zaman yüce Allah adına öfkeye kapılırdı. Ölünceye kadar bir

1- [Men La Yahzuruh'ul-Fakih, c.3, s.300, h:19]

HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ

şeye yaslanarak yemek yediği olmadı. Kendisinden bir şey istenip 'Hayır' dediği hiç olmazdı. Biri ondan bir şey isteyince ya isteğini karşılar veya güzel sözlerle gönlünü alırdı. Namazı hem hafif, hem de eksiksiz olurdu. Hutbeleri (konuşmaları) kısa ve özlü olurdu. Bir yere gelmekte olduğu, yaydığı güzel kokudan bilinirdi."

"Bir toplulukta yemek yediğinde yemeğe ilk o başlar ve en son o sofradan el çekerdi. Yemek yerken önünden yerdı. Sadece meyve ve hurma yerken elini tabakta gezdirirdi. Suyu üç nefeste içerdi. Suyu yudum yudum içerdi, bir kere de yutmazdı. Yemek yemesi, su içmesi, alması ve vermesi sağ eli ile olurdu. Her şeyi sadece sağ eli ile alır ve mutlaka sağ eli ile verirdi. Sol elini bedeninin diğer işlerinde kullanırdı. Elbise giymeye, ayakkabı giymeye ve taranmaya varıncaya kadar bütün işlerini sağ eli ile yapmayı severdi."

"Dua ederken duasını üç kere tekrarlar, konuşurken sözlerini tekrarlamaz, bir defa söylerdi. Bir yere girerken üç kere izin isterdi. Herkesin anlayacağı açıklıkta konuşurdu. Konuşurken dişlerinin arasından nur çıkıyor gibi görünürdü. Onu gördüğünde üst dişlerinin seyrek olduğunu sanırdın, ama öyle değildi."

"Bakarken göz ucu ile bakardı. Hiç kimseye hoşuna gitmeyecek söz söylemezdi. Yürürken yokuş iner gibi heybetli yürürdü. Devamlı, 'En iyileriniz, ahlâkı en güzel olanınızdır' derdi. Hiçbir zevki yermez ve de övmezdi. Yanında konuşanlar tartışmaya girmezlerdi. Ondandır söz edenler 'Onun gibisini ne ondan önce ve ne ondan sonra gözlerim görmedi' derlerdi." [s.23]

25- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Cemil b.

Derrac'tan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder:

"Peygamberimiz (s.a.a) bakışlarını ashabı arasında bölüştürür ve her birine eşit şekilde bakardı. Arkadaşları arasında ayaklarını uzatarak oturduğu hiç görülmemiştir. Biri ile el sıkıştığında, karşı taraf elini bırakmadan elini çekmezdi. Herkes bu durumun farkında olduğu için onunla kim el sıkışsa, elini kendine doğru çekerek, Peygamberin elini bırakırdı." [Usûl-i Kâfi, c.2, s.671, h:1]

26- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle nakledilir: "Resulullah (s.a.a) her konuşmasında sözlerini gülümseyerek söylerdi." [s.21]

27- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre Yunus Şeybanî şöyle

438 - c.6

diyor: "İmam Cafer Sadık (a.s) bana, 'Birbirinizle şakalaşıyor musunuz?'

diye sordu. Ben, 'Ara sıra.' dedim. İmam bana şöyle dedi:

Şakalaşsanız ya... Çünkü şakalaşmak iyi ahlâkın bir göstergesidir.

İnsan şakalaşınca Müslüman kardeşini sevindirmiş olur. Peygamberimiz

(s.a.a) karşısındakilerle onları sevindirmek maksadı ile

şakalaşır, latife yapardı." [s.21]

28- Yine Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserin Ebu'l-Kasım Kufî'nin

Kita-b'ul-Ahlâk adlı eserinden iktibas edip naklettiğine göre İmam

Cafer Sadık (a.s) şöyle diyor: "Her müminin espri konusu olacak

bir özelliği vardır. Peygamberimiz (s.a.a) insanlarla şakalaşır, fakat

(şakasinda da) sadece gerçeği söylerdi." [s.21]

29- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muammer

b. Hallad'ın şöyle dediğini nakleder: "İmam Ebu'l-Hasan'a (a.s), 'Canım sana feda olsun, insan öyle bir toplulukta oluyor ki, insanlar bazı sözler söyleyerek birbirleri ile şakalaşıp gülüşüyorlar, buna ne dersin?' diye sordum. İmam '...olmadıkça bir sakıncası yok.' dedi. Öyle zannediyorum ki, İmamın 'olmadıkça' ifadesinden maksadı, küfür ve çirkin, edep dışı sözlerdir."

"Sonra İmam sözlerine şöyle devam etti: Peygamberimize (s.a.a) bir bedevî gelir, ona hediye getirirdi. Arkasından da Peygamberimize (s.a.a), 'Hediyemizin bedelini ver.' diye takılırdı. Peygamberimiz (s.a.a) de onun bu sözüne gülerdi; öyle ki canı sıkıldığında, dertli zamanlarında, 'Bizim bedevî ne yapıyor? Keşke bize gelse!' derdi." [Usûl-i Kâfi, c.2, s.663, h:1]

30- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Talha b. Zeyd'e dayanarak verdiği bilgiye göre İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle dedi: "Peygamberimiz (s.a.a) çoğunlukla yüzü kibleye dönük olarak otururdu."

31- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimize (s.a.a) hayır dua etsin diye getirilen çocukları efendimiz çocukların ailelerini onurlandırmak için kucağına alırdı. Kimi zaman küçükler kucağında çiş ederlerdi. Bunu görenler bağırıp çağırınca, 'Çocuğun sidiğini kesmeyin de işini bitirsin.' derdi. Sonra çocuğa hayır dua eder veya ad takardı. Ailesi bu durumdan son derece memnun olurdu. Peygamberimizi, çocuklarının kucağında çiş etmiş olmasından rahatsız olmuş görmezlerdi. Onlar gittikten sonra

Peygamberimiz elbisesini yıkardı." [s.25]

32- Yine aynı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) hayvan sırtındayken hiç kimsenin yanında yaya yürümesine izin vermezdi. Mutlaka yanındakini de bineğine alırdı. Eğer adam binmeyi reddederse 'Önümden git ve istediğin yerde buluşalım' derdi." [s.22]

33- Yine aynı eserde Ebu'l-Kasım Kufî'nin, Kitâb'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle dediği nakledilir: "Rivayetlerden edindiğimiz bilgiye göre Peygamberimizin (s.a.a) şahsı için intikam aldığı asla görülmemiştir. O her zaman affeder, karşı tarafın kusurunu bağışlardı."

34- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre Peygamberimiz (s.a.a) arkadaşlarından birini üç gün görmeyince ne olduğunu sorardı. Eğer yolculuğa çıkmışsa, ona dua eder; eğer evinde olursa, onu görmeye gider ve eğer hasta olduğunu öğrenirse, ziyaretine koşardı." [s.19]

35- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre Enes b. Malik şöyle diyor: "Peygamberimize (s.a.a) hizmet ettiğim dokuz yıl boyunca bana, 'Şu işi şöyle yapsaydın ya.' dediğini veya herhangi bir konuda beni azarladığını hiç hatırlamıyorum." [s.16]

36- İhya'ul-Ulûm'da verilen bilgiye göre Enes b. Malik şöyle diyor: "Peygamberimizi (s.a.a) hak üzere gönderen Allah adına yemin ederim ki, hoşuna gitmeyen hiçbir iş için bana, 'Bunu niye yaptın?' dediği olmadı. Eşleri ne zaman beni azarlamağa kalkışsalar, "

'Bırakın onu, onun yaptığı kitap ve takdir gereğidir' derdi."

[c.7, s.112]

37- Yine aynı eserde Enes b. Malik'ten şöyle rivayet eder: "Kim olursa olsun, ashabından biri veya bir başkası Resulullah'ı (s.a.a) kendisini çağırdığında ona, "Lebbeyk=buyur" diye karşılık verirdi."¹

[c.7, s.145]

38- Yine aynı eserde şöyle nakledilir: "Peygamberimiz (s.a.a), ashabını onurlandırmak ve gönüllerini almak için onları künyeleri ile çağırırdı. Künyesi olmayanlara ise künye takardı ve o adam artık Peygamberin kendisine verdiği künye ile çağrılırdı. Çocuklu ka-

1- [Bu rivayet, İhya'ul-Ulûm adlı eserde aynı şekilde yer almıştır; ama rivayetin ravisi Enes değildir.]

440 - c.6

dınlara olduğu gibi, çocuksuz kadınlara da künye takardı. Hatta çocuklara bile künye takarak onların gönüllerini hoş ederdi." [c.7, s.115]

39- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) yanına gelenleri kendi minderine oturturdu. Eğer adam oturmak istemese ısrar ederek ona minderinde oturmayı kabul ettirirdi.

[c.7, s.114]

40- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Aclan'ın şöyle dediğini nakleder: "Bir gün İmam Cafer Sadık'ın (a.s) yanında idim. O sırada bir dilenci geldi. İmam kalktı ve hurma dolu bir sepetin yanına gitti ve bir avuç hurma alarak dilenciye verdi. Sonra

bir dilenci daha geldi. İmam yine yerinden kalkarak ona da bir avuç hurma verdi. Arkasından bir başka dilenci daha geldi. İmam yine kalktı ve ona da bir avuç hurma verdi. Bir süre sonra yine bir başka dilenci gelince, 'Bize de, sana da Allah rızk versin.' dedikten sonra sözlerine şöyle devam etti:

"Peygamberimiz (s.a.a) kendisinden dünya malı bir şey isteyen herkese istediğini verirdi. Bir gün kadının biri oğlunu Peygambere gönderdi. Gönderirken oğluna, 'Git ve ona isteyeceğin şeyi söyle. Eğer 'Verecek bir şeyimiz yok' derse, 'Bana sırtındaki gömleği ver, de.' diye tembih etti. Çocuk da annesinin dediğini yapınca, Peygamberimiz (s.a.a) gömleğini çıkararak çocuğun önüne attı. (Başka bir nüshaya göre çıkarıp çocuğa verdi.)"

"Ama yüce Allah, onu infakta, ne israf, ne de cimrilik etmeyip mutedil olması yönünde terbiye etmek amacıyla şu eğitici mesajı indirdi: Elini boynuna bağlanmış yapma (cimri olma), tamamen de açma. Sonra kınanır, hasret içinde kalırsın." (İsrâ, 29) [Fürû-i Kâfi, c.4, s.55, h:7]

41- Yine aynı eserde Cabir'e dayanılarak verilen bilgiye göre İmam Bâkır (a.s) şöyle diyor: "Peygamberimiz (s.a.a) hediye olarak verilen yiyecekten yer, fakat sadakadan yemezdi." [Fürû-i Kâfi, c.5, s.143, h:7]

42- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre Musa b. İmrân b. Bezî' şöyle dedi: "Bir gün İmam Rıza'ya (a.s) 'Canım sana feda olsun, insanların rivayet ettiklerine göre Peygamberimiz (s.a.a) bir yere

giderken kullandığı yolu değiştirerek başka bir yoldan dönerdi. Bu rivayet doğru mu?' diye sordum. İmam bana şu cevabı verdi: 'Evet, ... 441

doğrudur. Ben de çoğu zaman öyle yaparım. Sen de öyle yap.' Ardından İmam, 'Bil ki eğer böyle yaparsan, daha çok rızk elde edersin.' dedi." [Fürû-i Kâfi, c.5, s.314, h:14]

43- el-İkbal adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) şöyle nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) her zaman güneş doğduktan sonra evden çıkardı." [s.281]

44- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdullah b. Muğîre'den, o da adını verdiği bir raviden şöyle nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) bir eve girince, girdiği zaman topluluğun kapıya en yakın olan noktasına otururdu." [Usûl-i Kâfi, c.2, s.662, h:6]

Ben derim ki: Bu rivayete, Tabersî'nin torunu da Mişkât'ul-Envâr adlı eserinde, el-Mehasin ve diğer kaynaklara dayanarak yer vermiştir. [s.204]

45- Peygamberimizin (s.a.a) temizlik ve süslenme ile ilgili sünnetleri ve edepleri konusunda, Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) başını ve sakalını sidr ile yıkardı."

46- el-Caferiyyat adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Cafer b. Muhammed'den (a.s), o da dedelerinden İmam Ali'nin (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) sık sık saçlarını tarayıp düzeltirdi. Çoğu zaman taranırken su kullanır ve 'Su mümin için yeterli güzel kokudur' derdi." [s.156]

47- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde verilen bilgiye göre
Peygamberimiz (s.a.a) şöyle dedi: "Mecusiler sakallarını kısaltıp
bıyıklarını uzatırlar. Biz ise bıyıklarımızı kısaltıp sakallarımızı uzatırız."
[c.1, s.76, h:334]

48- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam
Cafer Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet eder: "Tırnakları kesmek Peygamberin
(s.a.a) sünnetidir."

49- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde şöyle deniyor: "Rivayete
göre kesilen saçları, tırnakları ve kanı toprağa gömmek sünnettir."
[c.1, s.74, h:94]

50- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muhammed
b. Müslim'in şöyle dediğini nakleder: "İmam Muhammed Bâkır'a
(a.s) kına ile saç boyama konusu soruldu. İmam da bu soruya,
'Peygamberimiz (s.a.a) kına ile saçlarını boyardı. İşte onun biz
442..... - c.6

de bulunan boyanmış saç!' diye cevap verdi." [c.1, s.69, h:53]

51- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz
(s.a.a) vücuduna yağ sürerdi. Vücudunun entarisi dışında
kalan bölgelerine yağ süren biri yağ sürer, sıra entarisinin
altına gelince yağ sürme işini kendisi yapardı. [s.35]

52- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde İmam Ali'den (a.s)
şöyle nakleder: "Koltuk altı tüylerini almak kötü kokuyu giderir.
Bunu yapmak temizliktir ve temizlik Peygamberimizin (s.a.a) emrettiği
bir sünnettir." [c.1, s.68, h:264]

53- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimizin (s.a.a) bir sürme kalemi vardı. Her gece onunla gözlerine sürme çekerdi. Kullandığı sürme, İsmid (Antimon) sürmesi (taşı) idi. [s.34]

54- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Ebu Usame'ye dayandırdığı rivayette İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Dişleri misvaklamak (fırçalamak), Peygamberin (s.a.a) sün-netidir." [Fürû-i Kâfi, c.3, s.23, h:2]

55- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Hz. Ali'nin (a.s) 400 kelimelik hadisinde şöyle dediğini rivayet eder: "Dişleri misvaklamak Allah'ı razı eden, Peygamberin (s.a.a) sünneti olan ve ağızı temizleyen bir uygulamadır." Ben derim ki: Peygamberin (s.a.a) dişlerini misvakladığı [ve bunu kendinden bir sünnet olarak bıraktığı] konusunda, her iki mezhep kanalı ile nakledilen çok sayıda rivayet vardır.

56- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde verilen bilgiye göre İmam Sadık (a.s) şöyle diyor: "Şu dört şey peygamberlerin ahlâkındandır: Güzel koku sürünmek, ustura ile tıraş olmak, vücuttaki istenmeyen tüyleri nure (kıl döken bir ilâç çeşidi) ile temizlemek ve eşlerle çok yatıp kalkmak." [c.1, s.77, h:120]

57- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdullah b. Sinan'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Peygamberimizin (s.a.a) bir misk hokkası vardı. Her abdestten sonra onu ıslak eline alırdı. Böylece dışarı çıktığında yaydığı temiz

kokudan onun gelmekte olduğu anlaşıldı." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.515, h:3,]

58- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre Peygamberimiz (s.a.a) kendisine ikram edilen her ıtırdan sürünür ve "Kokusu güzel ve taşınması kolay." derdi. Eğer kokudan sürünmez ise, parmağını içine batırıp koklardı. [s.34]

59- Aynı eserde verilen bilgiye göre Peygamberimiz (s.a.a) Ud ağacının buharını koklardı. [s.34]

60- Zahîret'ul-Mead adlı eserde verilen bilgiye göre Peygamberimizin (s.a.a) en sevdiği koku türü misk idi.

61- el-Kâfi adı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İshak Tavi Attar'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Pey-gamberimiz (s.a.a) yemek için yaptığı harcamadan daha çoğunu koku için yapardı." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.512, h:18]

62- Aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Cafer Sadık'tan (a.s) İmam Ali'nin (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Bıyıklara güzel koku sürmek, peygamberlerin ahlâkındandır ve amelleri yazan meleklerle saygı göstermektir." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.510, h:5]

63- Yine aynı eserde müellifin kendi rivayet zinciriyle Seken Hazzaz'a dayandırdığı hadiste İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediği rivayet edilir: "Bulûğ çağındaki her erkeğin her cuma günü bıyıklarını kısaltması, tırnaklarını kesmesi ve güzel koku sürünmesi gerekir. Peygamberimiz (s.a.a) cuma günü olunca eğer yanında güzel koku yoksa, eşlerinden birinin kokulu baş örtüsünü ister,

suda ıslattıktan sonra onunla yüzünü ovardı." [Fürû-i Kâfi, c.6, s511, h:10]

64- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Ammar'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygambere (s.a.a) Ramazan Bayramında güzel koku hediye edildiğinde, kokuyu ikram etmeye önce eşlerinden başlardı."1

65- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) çeşitli yağlar sürünürdü. Çoğunlukla menekşe yağı sürünür ve "Bu, yağların en iyisidir." derdi. [s.33]

66- Peygamberimizin (s.a.a) yolculukla ilgili adabı hakkında,

1- [Men La Yahzuruh'ul-Fakih kitabının c.2, s, 113. hadisinde bu rivayet mürsel olarak nakledilmiştir. Fakat aynı kitabın c.4, s.170'de bu hadis bu senetle dipnotta rivayet edilmiştir.]

444 – c.6

Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdullah b. Sinan'dan İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) perşembe günleri yola çıkardı." [c.2, s.173, h:3]

Bu anlamda çok sayıda hadis vardır.

67- Emân'ul-Ahtâr ve Mısbah'uz-Zâir adlı eserlerde, Avarif'ul-Meârif adlı eserin şöyle rivayet ettiği yer alır: "Peygamberimiz (s.a.a) yolculuğa çıkarken yanında şu beş şeyi taşırdı: Ayna, sürmelik, tarak, misvak ve -bir rivayete göre- makas."

Ben derim ki: Mekarim'ul-Ahlâk ile el-Caferiyat adlı eserlerde de bu rivayet nakledilmiştir.

68- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde İbn-i Abbas'a dayanılarak verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) yürürken yorgun ve tembel olmadığı anlaşılabacak şekilde yürürdü. [s.22]

69- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muaviye b. Ammar'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğu nakledilir: "Peygamberimiz (s.a.a) yolculukları sırasında yokuş aşağı inerken, 'La ilâhe illallah' ve yokuş yukarı çıkarken, 'Allahu Ekber' derdi." [c.2, s.179, h:1]

70- Kutb'un Lübb'ül-Lübab adlı eserinde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) yolculuk sırasında konakladığı yerden ayrılmak istediğinde, orada mutlaka iki rekât namaz kılar ve "Konakladığımız yerler şahitlik etsinler diye bu namazları kılıyorum" derdi.

71- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) [yolculuğa çıkan] müminlerle vedalaşırken şöy-le dua ederdi: "Allah, takvayı yol azığınız yapsın. Sizi bütün hayırlara yöneltsin. Bütün isteklerinizi yerine getirsin. Dininizi ve dünyanızı tehlikelerden korusun. Sağ, salim ve bol ganimetlerle, kârlarla dönmenizi nasip etsin." [c.2, s.179, h:1]

Ben derim ki: Peygamberimizin (s.a.a) vedalaşma sırasındaki duaları ile ilgili farklı rivayetler vardır. Fakat farklılıklarına rağmen, sağ salim ve bol ganimetlerle dönme temennisi hepsinde vardır.

72- el-Caferiyat adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Cafer Sadık'tan (a.s), o da dedelerinden İmam Ali'nin (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) Mekke'den 445

(hacdan) gelen birine şöyle dua ederdi: Allah ziyaretlerini kabul etsin, günahlarını affetsin ve harcadıklarının yerini doldursun."

[s.75]

73- Peygamberimizin (s.a.a) giyimle ilgili adabı hakkında, İhya'ul-Ulûm adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) izar, rida, gömlek ve cübbeden ne bulursa onu giyerdi. Yeşil elbiseler hoşuna giderdi. Çoğunlukla beyaz elbise giyerdi ve 'Beyaz kumaşı dirilerinize giydirin ve ölülerinize kefen yapın.' derdi."

"Savaşta veya başka zamanlarda işlemeli kaftan giyerdi. İnce atlastan kaftanı vardı. Bu kaftanın yeşil rengi beyaz tenine güzel giderdi. Bütün elbiseleri topuklarından aşağı inmezdi. İzarı ise bunların üzerinde daha kısa olur ve bacaklarının ortasına kadar inerdi. Bel bağı ile bu izarı bağlardı. Bazen namazda ve namaz dışında bu bel bağını açardı."

"Zaferan ile boyanmış bir abası vardı. Kimi zaman sadece buna bürünerek namaz kıldırırdı. Kimi zaman sadece kisaya bürünür, üzerinde başka elbise olmazdı. Keçeden yapılmış bir boy elbisesi vardı. Onu giyer ve 'Ben bir kulum, köleler gibi giyinirim' derdi. Sırf Cuma günleri giydiği, diğer elbiselerinden ayrı iki kat elbisesi vardı. Kimi zaman bir izar giyer, üzerinde başka bir elbise olmazdı.

İzarın uçlarını omuzları arasında bağlardı. Cenaze namazlarını bu kıyafetle kıldığı da olurdu."

"Bazen evinde tek bir izar içinde, izara bürünmüş, sol ucunu sağ omzuna ve sağ ucunu da sol omzuna atmış hâlde namaz kılardı ve bu izar eşi ile münasebet hâlinde sırtında bulunan izarı olurdu. Geceleri sadece izar içinde namaz kıldığı da olurdu. [Aslında bu izar bir tür çarşaf görevini yapmaktaydı. Şöyle ki:] İzarın bir kısmını kendi üzerine bağlar, diğer tarafını eşlerinden biri üzerine sarkıtır, namazını öyle kılardı."

"Siyah renkli bir elbisesi vardı. Onu birine hediye etti. Eşi Ümmü Seleme, 'Anam-babam sana feda olsun, o siyah elbiseye ne oldu, ne yaptın onu?' dedi. 'Onu birine giydirdim.' dedi. Eşi, 'Siyah renkli olma-sına rağmen siyahlığına senin beyaz tenin kadar yakışan bir şey görmedim.' dedi."

"Enes der ki: 'Uçları bağlanmış kilime bürünerek bize öğle namazı kıldırıldığı olurdu.' Yüzük takardı. Kimi zaman evden çıkar

446..... – c.6

ken bir şeyi hatırlasın diye yüzüğüne iplik bağlardı. Mektupları (resmî yazıları) yüzüğü ile mühürler ve 'Yazıları mühürlemek, töhmete maruz kalmak-tan daha iyidir.' derdi."

"Peygamberimiz (s.a.a) bazen sarığı altında ve bazen sarıksız olarak fes giyerdi. Kimi zaman da fesini başından çıkarıp önüne sütire yaparak namaz kılardı. Kimi zaman da sarığı bulunmaz, başına ve alnına bir örtü bağlardı. Peygamberimizin 'Sehab=bulut'

adında bir sarığı var-dı. Onu İmam Ali'ye hediye etmişti. Bu yüzden bazen İmam Ali (a.s) uzaktan bu sarıkla görününce Peygamberimiz, 'Ali, Sehab (bulut) içinde size geldi' diye espri yapardı."

"Peygamberimiz (s.a.a) elbise giyerken sağ tarafından giyinmeye başlar ve 'Mahrem yerimi örten ve insanlara karşı süsleneceğim bu elbiseyi bana giydiren Allah'a hamdolsun.' derdi. Elbisesini çıkarırken de sol yanından çıkarmaya başlardı. Yeni bir elbise giyince, eskisini bir yoksula verir ve 'Kim eskimiş elbisesini Allah rızası için bir yoksula giydirirse, o yoksul bu elbiseyi giydiği sürece, ister ölü olsun, ister haytta, o kimse Allah'ın güvencesi, koruması ve hayrı altında olur.' derdi."

"İçi lif dolu, tabaklanmış deriden bir döşeği vardı. Boyu iki arşın, eni de bir arşından fazla idi. Gittiği yerlerde ikiye katlanıp altına serilmek için bir de abası vardı. Altında başka bir şey olmayan (kuru) bir hasır üzerinde yattığı da olurdu."

"Binek hayvanlarına, silâhına ve eşyasına isim takma huyu vardı. Sancağının adı Ukab, savaşlarda yanında bulundurduğu kılıcının adı Zülfikâr idi. Bunun dışında Mihzen, Rusub ve Kadip adlarında kılıçları vardı. Kılıcının sapı gümüş işlemeli idi. Deriden bir kayışı vardı. Bu kayışın üzerinde üç gümüş halka vardı. Okunun adı Ketum ve ok kesesinin adı Kâfur idi. Devesinin adı Adbâ, atının adı Düldül, merkebinin adı Ya'fur ve sütünü içtiği koyunun adı Ayne idi."

"Seraamik bir matarası vardı. Onu abdest almak ve su içmek

için kullanırdı. İnsanlar, akılları başlarında küçük çocuklarını Peygamberimize gönderirlerdi. Bu çocuklar hiç kimse tarafından engellenmeden Peygamberimizin (s.a.a) yanına giderlerdi. Eğer matarasında su bulurlarsa içerler, uğur beklentisi ile yüzlerine ve vücutlarına sürerlerdi." [c.7, s.130]

..... 447

74- el-Caferiyat adlı eserin İmam Cafer Sadık'a (a.s), onun dedelerine, dedelerinin de İmam Ali'ye (a.s) dayanarak verdiği bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) dikişli fes giyerdi... Zat'ul-Fuzul adı ile anılan bir zırhı vardı. Üzerinde üç gümüş halka bulunan bu zırhın bir halkası ön tarafında, iki halkası da arka tarafında idi... [s.184]

75- el-Avalî adlı eserde bir rivayete dayanarak verilen bilgiye göre, Peygamberin (s.a.a) siyah bir sarığı vardı. Onu başına takıp namaz kılardı.

Ben derim ki: Rivayet edildiğine göre, Peygamberimizin (s.a.a) sarığı üç veya beş kat idi.

76- el-Hısal adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Ali'nin (a.s) dört yüz kelimelik hadisnin bir yerinde şöyle dediğini nak-leder: "Pamuklu elbise giyin. Çünkü o, Resulullah'ın (s.a.a) elbisesidir. Peygamberimiz (s.a.a) sadece zorunlu durumlarda tüylü ve yünlü elbise giymiştir." [s.162]

Ben derim ki: Bu rivayeti Şeyh Saduk ayrıca mürsel olarak ve Safvanî de Kitab'ut-Tarif adlı eserinde nakletmiştir. Bu rivayet sayesinde,

Peygamberimizin (s.a.a) ynl elbise giydiği yolundaki önceden geçen rivayetin anlamı da açıklık kazanıyor. Dolayısıyla bu iki rivayet arasında çelişki yoktur.

77- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İsmail b. Müslim'den, o da İmam Sadık'tan (a.s) babası İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Peygamberin (s.a.a) alt ucu demirli küçük bir asası vardı. Ona dayanırdı. Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarında onu elinde bulundururdu." [c.1, s.323, h:2]

Bu rivayet el-Caferiyyat adlı eserde de yer almıştır.

78- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Hışam b. Salim'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Pey-gamberimizin (s.a.a) yüzüğü gmştendi." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.468, h:1]

79- Yine aynı eserde müellifin kendi rivayet zinciriyle Ebu Hatice'ye dayandırdığı hadiste İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediği nakledilir: "Yüzük taşı yuvarlak olmalıdır." Ardından İmam şöyle buyurdu: "Resulullah'ın (s.a.a) yüzüğü öyle idi." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.468, 448 - c.6 h:4]

80- el-Hisal adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdurrahim b. Ebu Bilad'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğni nakleder: "Peygamberimizin (s.a.a) iki yüzüğü vardı. Birinin zerinde 'La ilâhe ilallah, Muhammedun Resulullah (Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed Allah'ın resulüdür)', öbürünün üzerinde

de 'Sadakallahu (Allah'ın dediği doğrudur)' diye yazıyordu." [s.61]

81- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Hüseyin b.

Halid'den, İmam Rıza'nın (a.s) bir hadiste şöyle buyurduğunu nakleder:

"Peygamberimiz (s.a.a), Hz. Ali (a.s), İmam Hasan (a.s), İmam Hüseyin (a.s) ve diğer İmamlar sağ ellerine yüzük takarlardı."

82- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde İmam Sadık'tan (a.s), Hz. Ali'nin (a.s) şöyle buyurduğu nakledilir: "Peygamberler gömleklerini şalvarlarından önce giyerlerdi." [s.101]

Ben derim ki: Bu rivayet el-Caferiyyat adlı eserde de yer almıştır.

Değindiğimiz konularla ilgili çok sayıda rivayet vardır.

83- Peygamberimizin (s.a.a) evi ve onunla ilgili adabı hakkında, İbn-i Fahd'ın et-Tahsin adlı eserinde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) tuğla üzerine tuğla koymadan vefat etti."

84- Lübb'ül-Lübab adlı eserde verilen bilgiye göre İmam (a.s), "Mescitler peygamberlerin toplantı yerleridir" dedi.

85- el-Kâfi adlı eserde, müellif kendi rivayet zinciriyle Sekûni'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) yazın evinden çıkarken perşembe günü çıkar, kışın soğuklar nedeniyle evine dönmek isteyince, cuma günü dönerdi." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.532, h:14]

Ben derim ki: Bu rivayet mürsel olarak el-Hisal adlı eserde [s.391] de yer almıştır.

86- Allâme Hillî'nin kardeşi Şeyh Ali b. Hasan b. Mutahhar (Allah her ikisine de rahmet etsin) tarafından yazılan el-Uded'ül-

Kaviyye adlı eserde, Hz. Hatice'den (r.a) şöyle nakledilmiştir:

"Resulullah (s.a.a) eve gelince su ister ve namaz için temizlik yapardı.

Sonra uzatmadan iki rekât namaz kılar, arkasından yatağına girerdi."

87- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abbad b.

..... 449

Suheyb'in İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet ettiğini nakleder:

"Peygamberimiz (s.a.a) hiçbir düşmana gece pususu kurmamıştır."

[Fürû-i Kâfi, c.5, s.28, h:3]

88- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle geçer: "Peygamberimizin

(s.a.a) döşegi bir aba idi. Yastığı ise, içine hurma lifi doldurulmuş

bir deri idi. Bir gece aba ikiye katlanmıştı. Sabah olunca

Peygamberimiz (s.a.a), 'Bu gece bu döşek (rahat olduğu için) namaza

kalkmama engel oldu.' dedi ve döşeginin tek kat olarak serilmesini

emretti. Onun bir de içinde hurma lifi doldurulmuş deriden

bir döşegi vardı. Ayrıca bir yere gittiğinde iki kat yapılarak altına

serilen bir abası vardı." [s.38]

89- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre İmam Muhammed

Bâkır (a.s) şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) uykudan kalkar kalkmaz

mutlaka Allah için secdeye kapanırdı." [s.39]

90- Peygamberimizin (s.a.a) kadınlar ve evlâtlarla ilgili adabı

konusunda, Şeyh Murtaza'nın Risalet'ul-Muhkem ve'l-Müteşabih

adlı eserinde Tefsir-i Nu'manî'ye dayanılarak verilen bilgiye göre

İmam (a.s) Ali şöyle dedi: "Sahabîlerden birkaç kişi eşleri ile yatağa

girmeyi, gündüzleri yiyip içmeyi ve geceleri uyumayı kendilerine yasakladılar. Ümmü Seleme bunu Peygamberimize (s.a.a) haber verince, Peygamberimiz (s.a.a) ashabının yanına gitti ve onlara şöyle dedi: Eşlerinizden uzak duruyorsunuz öyle mi? Oysa ben hem eşlerimle yatağa girerim, hem gündüzleri yer içerim ve hem de geceleri uyurum. (Bunlar benim sünnetimdir.) Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir..."

Ben derim ki: Bu anlamdaki rivayetler birçok kanaldan nakledilmiş olarak hem Sünnî, hem de Şîî kitaplarda yer almıştır.

91- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet ziciriyle İshak b.

Ammar'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder:

"Kadınları sevmek, peygamberlerin ahlâkındandır." [Fürû-i Kâfi, c.5, s.320, h:1 ve s.321, h:7]

92- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet ziciriyle Bekkar b.

Kerdem'in ve birden fazla başka ravilerin İmam Cafer Sadık'tan

(a.s) şöyle rivayet ettiklerini nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) şöyle

dedi: "Benim göz aydınlığım namazda ve haz kaynağım da kadınlarda karar kılındı." [Fürû-i Kâfi, c.5, s.320, h:1]

450 – c.6

Ben derim ki: Yaklaşık bu anlamı taşıyan rivayetler başka kanallardan da gelmiştir.

93- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde verilen bilgiye göre,

Peygamberimiz (s.a.a) bir kadınla evlenmek isteyince birini onu

görmeye gönderirdi... [c.3, s.245, h:2]

94- Tefsir'ul-Ayyâşî'de Hüseyin b. Bint-i İlyas'a dayanılarak verilen bilgiye göre İmam Rıza (a.s) şöyle dedi: "Yüce Allah, geceleri ve kadınları sükunet sebebi yaptı. Evliliği geceleyin yapmak ve yemek yedirmek sünnettendir." [c.1, s.371]

95- el-Hisal adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Ali'nin (a.s) dört yüz kelimelik hadisinin bir yerinde şöyle dediğini nakleder: "Çocuklarınızı yedinci günlerine girdiklerinde tıraş edin ve saçlarının ağırlığı miktarında bir fakir Müslümana sadaka verin. Peygamberimiz (s.a.a) Hasan ve Hüseyin için ve diğer evlâtları için böyle yaptı." [c.2, s.619]

Peygamberimizin (s.a.a) yemekle ilgili adabı hakkında

96- Peygamberimizin (s.a.a) yeme-içme ve sofrâ ile ilgili adabı hakkında, Kuleynî el-Kâfi adlı eserde kendi rivayet zinciriyle Hişam b. Salim ve başkalarından İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Peygamberimizin (s.a.a) en sevdiği şey, devamlı aç ve Allah korkusu hâlinde olmaktır." [Ravzat'ül-Kâfi, c.8, s129, h:99]

97- Tabersî, el-İhticac adlı eserde kendi rivayet zinciriyle Musa b. Cafer'den, o da babalarından Hz. Hüseyin b. Ali'nin (hepsine selâm olsun), İmam Ali'nin (a.s) Şamlı bir Yahudinin sorularına verdiği cevap-ları rivayet ettiği uzun hadisın bir bölümünde şöyle yer aldığını nakleder: "Yahudi İmam'a, 'Halk, İsa'nın zahit olduğunu ileri sürüyor. Doğru mu?' diye sordu. İmam Yahudiye şu cevabı verdi: Evet, öyle idi. Muhammed (s.a.a) ise peygamberlerin en zahidi idi. Cariyeler dışında on üç eşi oldu. Buna rağmen yemek artığı

ile önünden kaldırılan bir sofrası hiç olmadı. Hiç buğday ekmeği yemedi. Arka arkaya üç gece doyasıya arpa ekmeği yediği hiç olmadı."

[c.1, s.335]

98- Şeyh Saduk'un el-Emalî adlı eserinde verilen bilgiye göre Ays b. Kasım şöyle dedi: "İmam Sadık'a (a.s), 'Peygamberimizin (s.a.a) doyasıya buğday ekmeği hiç yemediğini söylediği yolunda babandan bir hadis rivayet ediliyor, doğru mu?' diye sordum. Bana şöyle cevap verdi: Hayır, doğru değil. Peygamberimiz (s.a.a) buğday ekmeği hiç yemedi ve doyasıya arpa ekmeği de hiç yemedi."

..... 451

99- Kutb'un ed-Daavat adlı eserinde şöyle deniyor: "Rivayet edildiğine göre, Peygamberimiz (s.a.a) hiç yaslanarak yemek yemedi. Sadece bir kere yaslanarak yemeğe başladı, arkasından hemen yere oturdu ve 'Allahım, ben senin kulun ve resulünüm' dedi."

Ben derim ki: Bu anlamdaki rivayetleri Kuleynî ve Şeyh Tusî çok kanallı olarak nakletmişlerdir. Ayrıca Şeyh Saduk, Barkî ve ez-Zühhd adlı eserde Hüseyin b. Said de bu anlamı içeren hadisler rivayet etmişlerdir.

100- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Zeyd-i Şehham'dan şöyle rivayet eder: "İmam Cafer Sadık (a.s), 'Peygamberimiz (s.a.a) peygamber olduğu günden vefat ettiği güne kadar hiçbir zaman bir şeye yaslanarak yemek yemedi. Köleler gibi yemek yer ve köleler gibi otururdu.' buyurdu. Kendisine, 'Niçin

böyle yapıyordu?' diye sordum. 'Allah'a karşı alçak gönüllülüğünü göstermek için.' cevabını verdi." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.27, h:1]

101- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Ebu Hatice'den şöyle nakleder: "Benim de yanlarında olduğum bir sırada Beşir Dehhan, İmam Cafer Sadık'a (a.s), 'Peygamberimiz (s.a.a) sağına veya soluna yaslanarak yemek yer miydi?' diye sordu. İmam bu soruya 'Hayır, Peygamberimiz (s.a.a) sağına veya soluna yaslanarak yemek yemezdi. O köleler gibi oturur, öyle yerdi.' diye cevap verdi. Ben, 'Niçin öyle yapıyordu?' diye sordum. 'Yüce Allah'a karşı alçak gönüllülüğünü göstermek için.' cevabını verdi." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.271, h:7]

102- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Cabir'den İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle dediğini rivayet eder: "Resulul-lah (s.a.a) köleler gibi yemek yer, köleler gibi otururdu. Toprak üzerinde yemek yer ve uyurdu." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.271, h:1]

103- İhya'ul-Ulûm adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) yemek yerken namazdaki insanın oturuşu gibi dizlerini ve ayaklarını birleştirerek otururdu. Yalnız dizlerinin ve ayaklarının birini öbürü üzerine koyardı ve "Ben bir kulum, köle gibi oturur ve köle gibi yemek yerim." derdi. [c.7, s.121]

104- Safvanî'nin Kitab'ut-Tarif adlı eserinde verilen bilgiye göre
452..... - c.6

re, İmam Ali (a.s) şöyle dedi: "Peygamberimiz (s.a.a) sofraya oturduğunda köleler gibi oturur ve sol uyluğuna yaslanırdı."

105- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde İbn-i Abbas'tan şöyle rivayet eder: "Peygamberimiz (s.a.a) yerde oturur, koyunu ayakları arasına alıp sağıp ve kölelerin davetlerine icabet ederdi."

106- el-Mehasin adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Ham-mad b. Osman'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Resulullah (s.a.a) yemek yerken parmaklarını yalardı." [s.443, h:313]

107- el-İhticac adlı eserde Mevalîd'us-Sadıkîn adlı eserden nakledilerek şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) her çeşit yemeği yedi. Allah'ın helâl kıldığı yiyecekleri, yemek yedikleri zaman ailesi ve hiz-metçileri ile beraber yedi. Aynı şekilde yemeğe çağırıldığı Müslümanlarla birlikte de yedi. Onlar neyin üzerinde yiyorlardıysa, onun üzerinde ve onların yediğinden [veya onlar yediği sürece] yedi. Yalnız eğer misafir gelirse, [ailesi ve hizmetçileriyle değil,] misafiri ile birlikte yedi... En sevdiği yemek, kalabalık topluluk ile birlikte yenen yemekti."

Ben derim ki: Rivayetteki "Onlar neyin üzerinde yiyorlardıysa" ifadesinden maksat, sofrası ve büyük tepsi gibi şeylerdir. "Ve mâ ekelû" ifadesinin orijinalindeki "mâ" edatı, ya mevsuledir [yani onların yediğinden] ya da tevkîtiyedir [yani onlar yediği sürece]. "Yalnız eğer misafir gelirse" ifadesi, "ailesi ve hizmetçileri ile beraber" ifadesinden yapılmış bir istisnadır. [Yani misafir gelince, ailesiyle yemezdi, misafiri ile birlikte yedi.]

108- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İbn-i

Kad-dah'tan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder:

Resu-lullah (s.a.a) bir toplulukla birlikte yemeğe oturunca,

yemeğe ilk başlayan ve yemekten en son el çeken kişi olurdu. Bunu

topluluk yemek yesin diye yapardı. [Fürû-i Kâfi, c.6, s.285, h:2]

109- Aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muhammed b.

Müslim'e dayandırdığı bir hadiste İmam Muhammed Bâkır'dan

(a.s) Hz. Ali'nin (a.s) şöyle dedini nakleder: "Peygamberler akşam

yemeğini akşam namazından sonra yerlerdi. Akşam yemeğini

yemeyi ihmal etmeyin. Çünkü akşam yemeği yememek vücudun

harap olmasına yol açar." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.288, h:2]

110- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Anbese b.Necad'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder:"Peygamberimizin (s.a.a) önüne,

içinde hurma bulunan bir sofrageldiğinde yemeye mutlaka hurmadan başlardı."

[Fürû-i Kâfi, c.6,s.345, h:2]111- el-Kâfi ve Sahifet'ur-Rıza adlı eserlerde, rivayet zinciriyleİmam Rıza'ya (a.s) dayandırılan bir hadiste İmamın,

dedelerinden(hepsine selâm olsun) şöyle naklettiği yer alır: "Peygamberimiz(s.a.a) hurma yediğinde, çekirdeğini önce elinin sırtına koyar, sonraatacağı yere atardı."112-

el-İkbal adlı eserde, Tarih-i Nişaburî adlı eserin ikinci cildindeHasan b. Bîsr'in hayatı bölümünde müellifin belirttiği kendinehas rivayet zinciriyle şöyle rivayet ettiği nakledilir:

"Resulullah(s.a.a) yemek yerken her iki lokma arasında Allah'a

hamdederdi."[s.116]113- el-Kâfi'de müellifin kendi rivayet zinciriyle Veheb b. Abd-iRabbih'den şöyle naklettiği yer alır:

"Bir defasında İmam CaferSadık-ın (a.s) diş aralarını temizlediğini görünce, ona baktım. Bununüzerine İmam bana, 'Peygamberimiz (s.a.a) diş aralarını temizlerdi.Böyle yap-mak ağzın temiz olmasını sağlar.'

dedi." [Fürû-iKâfi, c.6, s.376, h:3]114- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz(s.a.a) su içerken önce besmele çekerti...

Suyu birdenyutmaz (soluk almayarak bir nefeste içmez), yudum yudum sorarak içirdi ve "Ciğer ağrısı (siroz), suyu birden yutmaktan olur."derdi. [s.31]115- el-Caferiyyat adlı eserin

İmam Cafer Sadık'a (a.s), onunda dedelerine dayanarak verdiği bilgiye göre, İmam Ali (a.s) şöyle dedi: "Peygamberimizi (s.a.a) birçok kez gözetledim. O suyu üç nefeste içirdi.

Her içişte besmele çeker ve her içişten sonra hamdederdi. Ona niçin böyle yaptığını sorduğumda bana, 'Ey Ali! Hamdı Allah'a karşı olan şükretme görevimi yerine getirmek için, besmele çekmeyi de her-hangi bir hastalığa ve derde yakalanmayayımı diye yapıyorum.

' dedi." [s.161]116- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle rivayet edilmiştir: "Peygamberimiz (s.a.a) su içerken, içtiği tabağa nefes vermez, nefes alıp vermesi gerektiğinde su kabını ağzından uzaklaştırır, öyle

454

nefes alıp verirdi." [s.31]

117- İhya'ul-Ulûm adlı eserde şöyle nakledilir: "Peygamberimiz (s.a.a) et yerken başını ete doğru eğmez, eti ağzına getirir ve ısırarak yerdi, dişlerine alıp koparırdı... Özellikle et yediği zaman özellikle ellerini iyice yıkar ve arkasından ıslak elleri ile yüzünü ovardı. [c.7, s.126]

118- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) birçok yemek çeşidini yerdi. [s.26]

Ben derim ki: Tabersî, böyle dedikten sonra Peygamberimizin (s.a.a) yediği bazı yemek çeşitlerini sayıyor. Ekmek, et çeşitleri, kavun, karpuz, şeker, üzüm, nar, hurma, süt, keşkek, yağ, sirke, hindiba, horoz ibiği (bir tür çiçek), lahana gibi... Peygamberimizin (s.a.a) hurmayı sevdiği, baldan çok hoşlandığı ve en sevdiği meyvenin nar olduğu da rivayet edilmiştir.

119- Şeyh Tusî el-Emalî adlı eserinde kendi rivayet zinciriyle

Ebu Üsâme'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder:

"Peygamberimizin (s.a.a) yemeği, bulduğu kadarı ile arpa

ekmeği, tatlısı hurma ve yakacağı, hurma ağacının yaprakları ve dalları idi."

120- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle şöyle deniyor: "Peygamberimiz

(s.a.a) sıcak yemeği soğutur, öyle yerdi ve 'Allah bize

ateş yedirmemiştir. Sıcak yemeğin bereketi yoktur.' derdi."

"Yemeğe başlarken besmele çekerdi. Üç parmağı ile ve önünden

yerdi, başkasının önünden yemezdi. Önüne yemek konduğunda

sofradakilerden önce o yemeğe başlar, arkasından diğerleri

başlardı. Yemekte şu üç parmağını kullanırdı: Baş parmak, onu

izleyen (onun yanındaki) parmak ve orta parmak. Kimi zaman

dördüncü parmağından da yararlanırdı, onu da kullanırdı. Avucunun

bütünü ile de yediği olurdu. İki parmakla yemezdi ve 'İki parmakla

yemek yemek, şeytanın yemek yeme tarzıdır.' derdi. Bir

gün ashabı ona palûze getirdiler. Onlar ile birlikte yedikten sonra,

'Bu, neden yapılıyor?' diye sordu. Ashabı, 'Yağ ile balı karıştırıyoruz,

gördüğün gibi oluyor.' dediler. Peygamberimiz (s.a.a), 'Bu iyi

bir yemektir.' dedi."

"Elenmemiş arpa ekmeği yerdi. Hiç buğday ekmeği yemedi.

Arpa ekmeğini de hiç doyasıya yemedi. Ölünceye kadar hiç sofrası

..... 455

da yemek yemedi. [Hep yerde yemek yedi.] Kavun, üzüm, hurmayer ve hurmanın

çekirdeklerini koyuna yedirirdi. Soğan, sarımsak, pırasa ve içinde 'meğafir (zamk)' bulunan bal yemezdi. Meğafir, arının karnında kalan ağaç kalıntısıdır.

Arı bu kalıntıyı bala akıtır ve o bal da ağızda koku bırakır. "Hiç yemeği kötülemezdi. Önüne gelen yemek hoşuna giderse yerdi. Hoşuna gitmezse bırakır, fakat başkalarının onu yemesine engel olmazdı.

Yemek yediği çanağı sıyırır ve 'Yemek tabağının sonu, yemeğin en bereketli bölümüdür' derdi. Yemeği bitirdiğinde kullandığı üç parmağını teker teker yalardı.

Yemekten sonra ellerini tertemiz oluncaya dek yıkardı. Tek başına yemek yemezdi. "[s.28] Ben derim ki: Ravinin "Baş parmak, onu izleyen parmak ve ortaparmak" şeklindeki ifadesi, güzel bir edep örneğidir.

Çünkü ravi "onu izleyen parmak" yerine bu parmağın Arapça'daki adını (sebbabe=seb-beden, söven) söylemiyor. Çünkü bu parmağın kökanlamındaki sövme anlamının, Peygamberimizin parmağı ile irtibatlanmasını istemedi.

Bu rivayette Peygamberimizin (s.a.a) palûze yediğinden söz ediliyor. Bu rivayet el-Mehasin adlı eserde müellifin kendi rivayet zinciriyle Yakup b. Şuayb'dan aktardığı hadise zıttır.

Bu rivayete göre İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle diyor: "İmam Ali (a.s), birkaç dostu ile birlikte Kûfe meydanındayken kendisine bir tabak palûze hediye edildi. İmam dostlarına, 'Uzatın ellerinizi.' dedi. Dostları da ellerini ona doğru uzattılar.

O da uzattı. Fakat hemen uzattığı elini geri çekti ve 'Peygamberimizin (s.a.a) bunu yemediği birden hatırı mageldi de bu yüzden ondan yemek istemedim.' dedi." [s.140, h:135] 121- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre,

Peygamberimiz (s.a.a) Şam'dan getirilen cam maşrapalardan su içerdi. Su içmede ahşap, deri ve seramik maşrapalar kullandığı da olurdu. [s.31] Ben derim ki: Bu rivayetin baş tarafının yaklaşık bir benzeri el-Kâfi'de ve el-Mehasin'de de nakledilmiştir.

Orada şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) Şam işi maşrapalardan su içmekten hoşlanır ve 'Bunlar kullandığınız su kaplarının en temiz olanlarıdır.' derdi." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.386, h:8]

456

122- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle rivayet edilir: "Peygamberimiz

(s.a.a) avucu ile de su içerdi. Suyu avucuna doldurur

ve 'Elden daha temiz bir su kabı yoktur.' derdi." [s.31]

123- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdullah

b. Sinan'dan şöyle nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) Kurban

Bayramlarında, biri kendi adına ve öbürü kesecek kurban bulamayan

fakir Müslümanlar adına olmak üzere iki koç kurban ederdi."

[Usûl-i Kâfi, c.2, s.415, h:1]

Peygamberimizin (s.a.a) helâ adabı hakkında

124- Peygamberimizin (s.a.a) helâ adabı hakkında, Şehid-i Sanî,

Şerh-i Nefliyye adlı eserinde şöyle rivayet eder: "Resullah'ı

(s.a.a) küçük veya büyük abdest bozarken hiç kimse görmemiştir."

125- el-Caferiyyat adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle

Cafer b. Muhammed'den, o da dedelerinden İmam Ali'nin (a.s)

şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) abdest bozmak

istediğinde başını örter, arkasından pisliği toprakla örterdi.

Tükürmek isteyince de tükürüğü üzerine toprak atardı. Tuvalet

gideceği zaman da başını örterdi." [s.30]

HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ HADİSLER IŞIĞINDA RESULULLAH'IN ŞEMAİLİ

Ben derim ki: Helâ (tuvalet) yapmak âdeti, Araplarda İslâm'-

dan sonra ortaya çıktı. Rivayetlerden edindiğimiz bilgilere göre,

Araplar İslâm'dan önce boş arazilere çıkarak abdest bozarlardı.

126- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Hüseyin

b. Halid'in şöyle dediğini nakleder: "Bir defasında İmam Rıza'ya

(a.s) dedim ki: 'Bize nakledilen bir hadise göre, Peygamberimiz

(s.a.a) (idrar veya büyük abdest) temizliğini yüzüğü parmağında yapılıyordu. İmam Ali (a.s) de öyle yapıyordu. Oysa Peygamberimizin (s.a.a) yüzüğünün taşında, 'Muhammedun Resulullah' yazısı vardı.' İmam, 'Ravilerin söyledikleri doğrudur.' dedi. 'Biz de böyle yapsak olur mu?' diye sordum. Bana, 'Onlar yüzüklerini sağ ellerine takarlardı. Oysa siz yüzüklerinizi sol ellerinize takıyorsunuz.' karşılığını verdi..." [Fürû-i Kâfi, c.6, s.474, h:8]

Ben derim ki: Yaklaşık aynı anlamda bir rivayet, el-Caferiyyat ve Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserlerde Ayyâşî'nin Kitab'ul-Libas adlı eserinden naklen İmam Sadık'a dayanarak rivayet edilmiştir.

Peygamberimizin (s.a.a) musibetler, belâlar, ölüm olayları ve bunlarla ilgili konulardaki adap ve ahlâkı hakkında

127- Peygamberimizin (s.a.a) musibetler, belâlar, ölüm olayları ve bunlarla ilgili konulardaki adap ve ahlâkı hakkında, Meka
..... 457

rim'ul-Ahlâk adlı eserde şöyle deniyor: "Peygamberimiz (s.a.a) vücudunda bir sivilce çıktığını görünce Allah'a sığınır, O'na karşı âcizliğini, güçsüzlüğünü dile getirir, O'na yalvarıyordu. Kendisine, 'Ey Allah'ın Resulü, bu önemsiz bir şeydir.' diyenlere de, 'Allah isteyince küçük bir şeyi büyütür ve büyük bir şeyi de küçültür.' diye cevap verirdi." [c.2, s.413]

128- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle

Cabir'den İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle buyurudğunu nakleder:

"Tabutu dört köşesinden omuza almak sünnettir. Daha fazla

kişinin ona omuz vermesi fazladan bir şeydir." [Fürû-i Kâfi, c.3, s.168, h:2]

129- Kurb'ul-İsnad adlı eserde Hüseyin b. Tureyf'e, onun Hüseyin b. Ulvan'a, onun İmam Cafer Sadık'a (a.s), onun da babasına dayanarak verdiği bilgiye göre, İmam Ali'nin (a.s) oğlu İmam Hasan (a.s) bir defasında dostları ile birlikte otururken önlerinden bir cenaze geçti. Yanındakilerden bazıları ayağa kalktı, fakat İmam Hasan (a.s) ayağa kalkmadı. Cenaze geçtikten sonra oradakilerden biri, "Allah sana afiyet versin, niye ayağa kalkmadın? Oysa Peygamberimiz (s.a.a) önünden cenaze geçerken ayağa kalkardı." dedi. İmam ona şu cevabı verdi: "Peygamberimiz (s.a.a) sadece bir kere cenaze önünden geçerken ayağa kalktı. Bir Yahudinin cenazesi geçiyordu ve yol dardı. Peygamberimiz (s.a.a) cenazenin, başından yüksekte olmasını istemediği için ayağa kalktı." [s.42]

130- Kutb-u Ravendî, ed-Daavat adlı eserinde şöyle rivayet eder: "Peygamberimiz (s.a.a) cenaze arkasında yürürken oldukça üzgün olur, çokça tefekküre dalar ve çok az konuşurdu."

131- el-Caferiyyat adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Cafer b. Muhammed'den (a.s), o da dedelerinden Hz. Ali'nin (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Resulullah (s.a.a) ölülerin gömülmesi sırasında mezara üç avuç toprak atardı."

132- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Zürare'ye dayandırdığı bir hadiste İmam Muhammed Bâkır'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) Haşimoğullarının

ölülerine başka bir Müslümanın ölüsüne yapmadığı bir şey yapardı

ki, o da şudur: Haşimîlerden birinin cenaze namazını kıldırdıktan

ve mezar toprağına su döktükten sonra elini toprak üzerine koyardı.

Öyle ki, mezar toprağında parmaklarının izi çıkardı. Bu yüz

458.....

den bir yabancı veya Medine halkından bir yolcu mezarlığın önündengeçerken, üzerinde Peygamberimizin (s.a.a) el izi bulunan yenimezarı görünce, 'Muhammed'in ailesinden kim öldü?' diye sorardı.

"[Fürû-i Kâfi, c.3, s.168, h:1]133- Şehid-i Sanî'nin Müsekkîn'ul-Fuad adlı eserinde İmam Ali'den(a.s) şöyle rivayet edilir: "Peygamberimiz (s.a.a) insanları tesellierken, 'Allah size ecir versin ve rahmet eylesin.' diye duaederdi.

Onları kutlarken de, 'Allah sizin için mübarek kılsın ve Allahdevamlı size bereket versin.' derdi. Peygamberimizin (s.a.a) abdest ve gusûl ile ilgili adabı134- Peygamberimizin (s.a.a) abdest ve gusûl ile ilgili adabıhakkında, Kutb, Ayat'ul-Ahkâm adlı eserinde Süleyman b.Bureyde'den, o da babasından şöyle nakleder: "Peygamberimiz(s.a.a) önceleri her namaz için ayrı abdest alıyordu.

Fakat Mekke'-nin fethedildiği yıl birkaç namazı aynı abdestle kıldı. Bunun üzerineÖmer, 'Ey Allah'ın Resulü, daha önce yapmadığın bir işi yaptın,(sebebi nedir)?' diye sordu.

Peygamberimiz (s.a.a) de, 'Bilerek böyleyaptım.' dedi."135- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi raivayet zinciriyle Züraareninşöyle dediğini nakleder: "Bir defasında İmam Muahmmed Bâkır(a.s) bize, 'Peygamberin nasıl abdest aldığına size anlatayımı?' diye sordu.

Bizim, 'Evet' dememiz üzerine içinde azıcık suyunbulunduğu bir kap isteyerek önüne koydu. Sonra kollarını sıvadı.Arkasından sağ avcunu suya daldırdı ve 'Eğer avuç temiz ise böyleyapılır.' dedi.

Sonra bir avuç dolusu su alarak alnına götürdü vebesmele çekerek suyun sakallarının ucuna kadar akmasını sağladı.Sonra elini bir kere yüzü ve alnının görünen bölümü üzerindeyürüttü.

Arkasından sol elini suya daldırıp bir avuç dolusu su aldı.Sonra bu suyu sağ dirseğinin üzerine akıttı. Arkasından avucunusağ kolu üzerinde yürüterek suyun parmak uçlarından akmasınısağladı. Sonra sağ elini suya daldırıp bir avuç dolusu su aldı.

Sonrabu suyu sol dirseğinin üzerine akıttı. Arkasından avucunu solkolu üzerinde yürüterek suyun parmak uçlarından akmasını sağladı. Arkasından sol elinin ıslaklığı ve sağ elinin ıslaklık kalıntısı ile başının ön bölümünü ve ayaklarının üstünü meshetti.

""Arkasından, 'Allah tek olduğu için tek olanı sever. Abdest almak için üç avuç su yeterlidir. Bir avucu ile yüz, iki avucu ile de

..... 459

kollar yıkanır. Sağ elin ıslaklığı ile başın ön kısmı meshedilir ve bu ıslaklığın kalıntısı ile sağ ayağın üstü ve sol elin ıslaklığı ile sol ayağın üstü meshedilir.' dedi.""Arkasından sözlerini şöyle bağladı:

Adamın biri İmam Ali'ye(a.s) Peygamberimizin (s.a.a) nasıl abdest aldığını sordu. O da ona Peygamberimizin (s.a.a) abdest alma şeklini böyle anlattı." [Fürû-iKâfi, c.3, s.25, h:4] Ben derim ki:

Bu rivayetin içeriği Zürrare, Bükeyr ve başkaları aracılığı ile değişik yollardan rivayet edilmiş ve bu rivayet Kuleynî, Sa-duk, Şeyh Tusî, Ayyâşî, Mufid, Keracekî ve başkaları tarafından nakledilmiştir.

Bu konuda Ehlibeyt İmamlarından (hepsine selâm olsun) gelen rivayetler sayıca çok ve mütevatirlik derecesine yakınsağlamlıktadır. 136- Müfiduddin Tusî el-Emalî adlı eserinde kendi rivayet zinciriyle Ebu Hüreyre'den şöyle nakleder:

"Peygamberimiz (s.a.a) abdest alırken organlarının sağ taraflarından yıkamaya başladılar." [c.1, s.397] 137- et-Tehzib adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Ebu Basir'den şöyle nakleder:

"İmam Cafer Sadık'a (a.s) abdest hakkında sorduğumda, buyurdu ki: Peygamberimiz (s.a.a) bir müddusu (yaklaşık 750 gr.) ile abdest alır ve bir sa' (yaklaşık üç kilo) su ile guslederdi." [c.1, s.136, h:28] Ben derim ki:

Bu rivayetin benzeri başka bir yoldan İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) nakledilmiştir. 138- Uyûn-u Ahbar'ir-Rıza adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İmam Rıza'dan (a.s), o da babalarından (hepsine selâm olsun) Peygamberimizin (s.a.a) şöyle dediğini nakleder: "Biz Ehlibeyt'iz. Bize, sadaka almak helâl değildir.

Bize, özenerek abdest almamız emredildi ve biz eşek ile kısrağı çiftleştirmeyiz." [c.2, s.28] 139- et-Tehzib adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Abdullah b.

Sinan'dan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğuna nakleder: "(Abdestte) ağza ve buruna su vermek Peygamberimizin (s.a.a) sünnetlerindendir." [c.1, s.79,

h:52]140- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muaviyeb. Ammar'ın şöyle dediğini nakleder: "İmam Cafer Sadık'ın (a.s)şöyle dediğini duydum: Resulullah (s.a.a) bir sa' (yaklaşık üç kilo)

460

miktarındaki su ile guslederdi. Eşlerinden biri ile birlikte yıkandığındaise bir sa' ve bir müdd su kullanırdı." [c.1, s.137, h:74]Ben derim ki: Bu rivayetin benzerini Kuleynî de el-Kâfi adlı eserindekendi rivayet zinciriyle Muhammed b. Muslim'den o daİmam Cafer Sadık'tan (a.s) nakletmiştir. Oradaki rivayette, "Her ikisiaynı kaptan yıkanırlandı." deniyor.

1 Şeyh de aynı rivayeti başkabir yoldan nakletmiştir.141- el-Caferiyyat adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyleİmam Cafer Sadık'tan babasının (her ikisine selâm olsun) şöyledediğini naklediyor:

"Bir defasında Hasan b. Muhammed, Cabir b.Abdullah'a Peygamberimizin (s.a.a) nasıl guslettiğini sordu. Cabirde, 'Peygamber (s.a.a) üç kere avucunu su ile doldurarak başındanaşağı dökerdi.' karşılığını verdi. Hasan b. Muhammed, 'Benimsaçlarım, gördüğün gibi gürdür.' dedi. Cabir de ona, 'Ey hür adam,bu sözün hiç söyleme.

Çünkü Peygamberimizin (s.a.a) saçları seninkilerdendaha gür ve daha hoş idi' diye cevap verdi." [s.22]142- Şeyh Saduk'un, el-Hidaye adlı eserinde verilen bilgiye göreİmam Sadık (a.s) şöyle dedi:

"Cuma günü guslû, yolculukta veyolculuk dışında erkek-kadın herkes için gerekli olan bir sünnettir.Cuma günü (cuma guslû niyetiyle) gusletmek, hem bir temizlik vehem de iki cuma arasında işlenen günahlar için bir keffarettir.

Cuma guslünün sebebi şudur: Ensar Müslümanları hafta boyuncadevelerinin ve diğer hayvanlarının işleri ile uğraşırlar ve cuma günümescide geldiklerinde,

insanlar koltuk altı kokularından rahatsızolurlardı. Bu yüzden yüce Allah Peygamberimize (s.a.a) cumagünü gusletmeyi emretti ve ardından bu uygulama sünnet hâlinegeldi." [s.23]Ben derim ki:

Ramazan Bayramında ve diğer bayramlardagusletmenin yanı sıra daha birçok gusüllerin, Peygamberimizin(s.a.a) sünnetlerinden olduğu hakkında rivayetler vardır. İnşallahileride bunların bazılarına değineceğiz.

Peygamberimizin (s.a.a) namaz ve namazla ilgili adap ve sünnetleri143- Peygamberimizin (s.a.a) namaz ve namazla ilgili adap vesünnetleri hakkında, el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyleFudayl b. Yesar, Abdulmelik ve Bükeyr'den şöyle dediklerini1- [Fürû-i Kâfi, c.3, s.22, h:5]

nakleder: "İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini işittik: "Peygamberimiz(s.a.a) farz namazların iki katı kadar müstehap namazkılar ve farz orucun iki katı kadar müstehap oruç tutardı.

" [Fürû-i Kâfi, c.3, s.44, h:3]Bu rivayeti Şeyh Tusî de nakletmiştir. 144- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyleHannan'dan şöyle nakleder: "Ben de yanlarında oturuyorken Amrb. Harîs, İmam Cafer Sadık'a (a.s), 'Sana feda olayım, bana Peygamberimizin(s.a.a) namazı hakkında bilgi ver.' dedi.

İmam onaşu cevabı verdi: Peygamberimiz (s.a.a) öğleyin (öğle namazındanönce) sekiz rekât nafil ve dört rekât farz kılardı. Sonra (ikindinamazından önce) sekiz rekât nafil ve dört rekât farz kılardı.

Akşamleyinönce üç rekât farz, daha sonra dört rekât nafil kılardı.Yatsı namazını da dört rekât olarak kılardı. Sekiz rekât da gecenamazı ve üç rekât vitir kılardı. Sabah vaktinde iki rekât nafil vearkasından iki rekât farz kılardı.""Ben de kendisine, 'Kurbanın olayım, eğer benim bundan dahaçok namaz kılmaya gücüm yeterse,

çok namaz kıldım diye Allahbeni azaba çarptırır mı?' diye sordum. 'Hayır, ama seni sünnetiterk ettiğin için azaba çarptırır.' karşılığını verdi." [Fürû-i Kâfi, c.3,s.443, h:5]Ben derim ki: Bu rivayetten anlaşıldığına göre, yatsı namazındansonra oturarak kılınan iki rekâtlık vüteyre namazı gündelik buelli rekâta dahil değildir.

İki rekât oturarak kılınan bu namaz, birrekât ayakta kılınan namaza bedeldir ve bir rekât olarak hesaplanır.Dolayısıyla bu namaz ile namazların sayısı elli bir rekâta ulaşmışolur.

Ateme adı ile de anılan bu namaz, vitir namazının yerinitutmak üzere sünnet edilmiştir. Şöyle ki, bu namazı kılan kimseeğer vitir namazına kalkmadan önce ölürse, vitir namazını kılmışsayılır.

Nitekim Kuleynî, el-Kâfi adlı eserinde kendi rivayet zinciriyleEbu Basir'den şöyle naklediyor: "İmam Cafer Sadık (a.s), 'Allah'ave ahiret gününe inanan kimse vitir namazı kılmadan uyumasın.'dedi.

Kendisine, 'Yatsı namazından sonraki iki rekâtı mıkastediyorsun?' diye sordum. 'Evet, o iki rekât bir rekât sayılır.Kim bu namazı kılar da ölürse vitir namazı kılmış olarak ölmüş olur.Eğer ölmez ise gecenin sonunda vitir namazını kılar.' dedi.""Kendisine, 'Bu namazı Peygamberimiz (s.a.a) kıldı mı?' diye

sordum. 'Hayır.' dedi. 'Peki niçin?' diye sormam üzerine, 'Çünkü Peygamberimize (s.a.a) vahiy geldiği için o gece ölüp ölmeyeceğini bilirdi. Onun dışındakiler bunu bilemez.

Bu yüzden Peygambero namazı kılmadı, ama kılınmasını emretti.' dedi... "İmamın "o namazı kılmadı" demekteki maksadı, diğer bazı rivayetlerden anlaşılacağı üzere, o namazı devamlı kılmadığı, bazen kılıp bazen kılmadığı şeklindedir.

İmamın sözleri eğer böyle yorumlanırsa, bu rivayet Peygamberimizin (s.a.a) o namazı kıldığı yolundaki diğer rivayetlerle çelişmez. 145- et-Tehzib adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Zürrare'den şöyle nakleder:

"İmam Muhammed Bâkır'dan (a.s) şöyle dediğini işittim: Peygamberimiz (s.a.a) zeval vakti girmedi gündüz hiçbir namaz kılmazdı.

Güneşin gölgesi yarım parmak kadar olunca, sekiz rekât nafil kılardı. Güneşin gölgesi bir dirsek boyu olunca öğle farzını kılardı. Öğle farzından sonra ise iki rekât namaz kılardı.

Yine ikindi vakti girmeden iki rekât namaz kılardı. Gölge iki dirsek boyu uzayınca ikindi farzını kılardı. Güneş battığı zaman akşam farzını kılardı. Şafak [=günbatımındaki kırmızılık] kaybolduğunda yatsı namazının vakti girer.

Şafak kaybolunca akşam vakti sona erer ve yatsı vakti girer. Gecenin üçte biri geçince de yatsı vakti sona erer." "Peygamberimiz (s.a.a) yatsı (namazın)dan sonra gece yarısı oluncaya kadar hiçbir namaz kılmazdı.

Gece yarısı olunca, on üç rekât namaz kılardı ki, bu on üç rekâta vitir namazı ile sabah farzından önceki iki rekât nafil namazı da dahildir. Tanyeri ağarıp da ortalık aydınlanınca sabah farzını kılardı." [c.2, s.262, h:82] Ben derim ki: Bu rivayet ikindi vaktindeki nafil namazını bütünüyle kapsamıyor.

Bu husus başka rivayetlerden biliniyor. 146- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muaviye b. Veheb'den şöyle nakleder: İmam Cafer Sadık'tan (a.s),

Peygamberimizin (s.a.a) namazları hakkında bilgi verirken şöyle dediğini işittim: "Peygamberimize (s.a.a) su dolu bir kap getirilir, bu kabın ağzı bir bezle örtülerek baş ucuna konurdu. Kendisi de misvakını döşegenin altına koyduktan sonra bir süre uyurdu. Uyanınca

oturur ve gök yüzüne bakardı. Arkasından Âl-i İmrân suresinin

"Göklerin ve yeryüzünün yaratılışında..." [Âl-i İmrân, 190] ifadesi ile

başlayan birkaç ayetini okurdu. Arkasından dişlerini misvaklar, temizlik yapardı (abdest alırdı). Sonra kalkıp mescide giderek dört rekât nafil namaz kılardı. Rukuu, kıraati oranında ve secdesi de rükûu oranında uzun olurdu. 'Ne zaman başını kaldıracak?' dedirtecek kadar uzun süre rükûda kalır ve 'Ne zaman başını kaldıracak?'

dedirtecek kadar uzun süre secdede kalırdı."Sonra yatağına dönerek Allah dilediği süre uyurdu. Sonra uyanarak o ayetleri okur ve gözlerini gökyüzünde gezdirirdi. Arkasından dişlerini misvaklayıp temizlik yapar (abdest alır) ve kalkıp mescide gider ve daha önceki uzunlukta dört rekât nafil namaz

kılardı."Sonra yatağına dönüp tekrar bir süre uyurdu. Sonra uyanıp oturur ve Âl-i İmrân suresindeki o ayetleri okurdu. Arkasından gökyüzüne bakar, dişlerini fırçalar, temizliğini yapar ve kalkıp mescide giderdi.

Vitir namazından sonra sabah vaktine ait iki rekâtlık nafil namazı kılar, arkasından sabahın farzını kılmaya çıkardı."[c.2, s.334, h:233] Ben derim ki: Bu konu el-Kâfi adlı eserde de iki yoldan nakledilmiş olarak yer almıştır.

147- Rivayete göre, Peygamberimiz (s.a.a) tanyerinin ağarmasının başlangıcında kıldığı sabah nafilini kısa tutar ve bu namazdan sonra sabah farzını kılmaya çıkardı.

148- el-Mehasin adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle

Amr b. Yezid'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder:

"Kim vitir namazında yetmiş kere 'Estağfirullahe rabbî ve etûbu ileyhi (Rab-bim olan Allah'tan af diler, ona tövbe ederim)' der ve buna bir yıl boyunca devam ederse, Allah onu (Kur'ân'da sözü geçen), 'Seher vakitlerinde bağışlanma dileyenler' (Âl-i İmrân, 17) arasına yazar."

"Peygamberimiz (s.a.a) vitir namazında yetmiş kere istiğfar eder ve yedi kez '(Allah'ım!) Bu, cehennem ateşinden sana sığınan kimsenin (perişan) hâlidir.' derdi..." [s.53, bab:62, h:80]

149- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde verilen bilgiye göre

Peygamberimiz (s.a.a) vitir namazında Şu kunut duasını yapardı:

"Allah'ım, beni hidayete erdirdiklerinle birlikte hidayete erdir. Afiyete kavuŐturduklarınla birlikte bana da afiyet ver. İŞlerini üŐtlen

464.....

diklerinle birlikte benim de işlerimi üŐtlen. Verdiklerini benim için

bereketli kıl. Takdir ettiklerinin kötölüklerinden beni koru. Sen

hükmedersin, ama hiç kimse sana karşı hükmedemez. Ey Kâbe'-

nin Rabbi, seni noksanlıklardan tenzih ederim. Senden af dilerim.

Sana tövbe ederim. Sana iman ve tevekkül ederim. Ey rahmet edici,

güç-kuvvet yalnız sendedir." [c.1, s.308, h:1]

150- et-Tezhib adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Ebu

Hatice'nin İmam Cafer Sadık'tan (a.s) Şöyle rivayet ettiğini nakleder:

"Peygamberimiz (s.a.a) ramazan ayı geldiğinde müstehap

namazlarını arttırırdı. Ben de arttırıyorum. Öyleyse siz de arttırın."

[c.3, s.60, h:7]

Ben derim ki: İmam bu arttırma ile ramazan ayının nafilé namazı

olan bin rekâtlık teravih namazını kastediyor. Peygamberimiz

(s.a.a) bu namazı elli rekâtlık günlük namazlarının içindeki

napilé namazların dışında kılardı. Bu namazın kılınma Őekli ve ramazan

gecelerine bölüŐtürölmesi hususunda çok sayıda rivayet

vardır. Ehlibeyt İmamlarından (hepsine selâm olsun) gelen rivayetlere

göre, Peygamberimiz (s.a.a) bu teravih namazını tek başına

kılardı, onun cemaatle kılınmamasını yasaklar ve "Nafileler cemaatle

kılınmaz." derdi.

Peygamberimizin (s.a.a) kıldığı başka nfileler de vardır. Bunlar dua kitaplarında nakledilmiştir. Konumuz dışında kaldıkları için burada onlara değinmedik. Bunların yanı sıra Peygamberimizin (s.a.a) namazlarla, dualarla ve zikirlerle ilgili bazı adap ve sünnetleri vardır. Bunları öğrenmek isteyenler bu konuların ele alınma ihtimalinin olduğu eserlere başvursunlar.

151- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Yezid b. Halife'den şöyle nakleder: "Bir defasında İmam Cafer Sadık'a (a.s) 'Ömer b. Hanzele, senden yana namaz vakitleri hakkında bize bilgi getirdi' dedim. İmam, 'O bize yalan bağlamaz.' dedi... Dedim ki: 'Ömer bir de şöyle dedi: 'Akşam namazının vakti güneşin battığı vakittir. Yalnız Peygamberimiz (s.a.a) yolculukta acele ettiği zamanlarda akşam namazını geriye bırakıp yatsı namazı ile birleştirdi.' Doğru mu?' İmam, 'Evet, doğru söylemiştir.' dedi." [c.3, s.276, h:6]

152- et-Tehzib adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Talha b. Zeyd'den, o da İmam Cafer Sadık'tan, o da babasından (her iki 465 sine selâm olsun) şöyle nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) yağmurlu gecelerde akşam namazını kısa tutar ve yatsı namazını öne alarak iki namazı bir arada kılardı ve 'Merhamet etmeyene merhamet edilmez.' derdi." [c.2, s.32, h:47]

153- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İbn-i Ebu Ümeyr'den, o da Hammad'dan, o da Halebî'den İmam Cafer Sadık'ın

(a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a)

yolculuk sırasında ve acele bir işi çıktığı zamanlarda, öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namazlarını birleştirerek kılardı..." [c.3, s.32, h:118]

Ben derim ki: Bu konuda Kuleynî, Şeyh Tusî, oğlu ve Şehid-i Evvel (Allah hepsine rahmet etsin) tarafından nakledilmiş çok sayıda rivayet vardır.

154- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muaviye b. Veheb'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Sıcak günlerde müezzin öğle namazının ezanını okumaya geldiğinde Peygamber (s.a.a) ona, 'Ebrid, ebrid.' derdi.

Ben derim ki: Şeyh Saduk "ebrid, ebrid" kelimesinin açıklamasıyla ilgili olarak şöyle demiştir: "Bu kelime 'berîd' kökünden türemiş ve 'çabuk ol, çabuk ol' anlamındadır." Fakat bana öyle geliyor ki bundan maksat, sıcaklığın şiddetinin kaybolması ve havanın serinlemesi için namazın geriye bırakılmasıdır. Nitekim Alâ'nın kitabında Muhammed b. Müslim'in verdiği şu bilgi bunu gösteriyor. Muhammed b. Müslim diyor ki: "Bir defasında ben Peygamberimizin (s.a.a) Mescidinde namaz kılarken İmam Muhammed Bâkır (a.s) yanımdan geçti. Daha sonra benimle karşılaştığında, 'O saatte sakın farz namaz kılma. Farz namazını şiddetli sıcakta mı kılıyorsun?' dedi. Ben de ona, 'Hayır, ben o zaman nafil kılıyordum.' cevabını verdim."

155- İhya'ul-Ulûm adlı eserde şöyle rivayet edilir: "Peygamberimiz

(s.a.a) namaz kılarken biri yanına gelip oturduğunda namazını
çabuklaştırarak adama döner ve 'Bir isteğin mi var?' diye sorardı.

Adamın isteğini karşıladıktan sonra tekrar namaza dönerdi."

[c.7, s.113]

156- Cafer b. Ahmed Kummî, Zuhd'ün-Nebi adlı eserinde şöyle

der: "Peygamberimiz (s.a.a) namaza durduğunda, Allah korkusundan

benzi sararırdı ve göğsünden veya karnından korkuya ka

466.....

pılmış kimselerin seslerine benzer bir ses gelirdi."Ben derim ki: Böyle bir rivayet
İbn-i Fehd ve başkaları tarafındanda nakledilmiştir.157- Yine aynı eserde şöyle yer
alır: "Bir başka rivayete göre,Peygamberimiz (s.a.a) namaza durduğu zaman bir
yana atılmış,boş bir elbise gibi olurdu.

158- Bihar'ul-Envar adlı eserde verilen bilgiye göre Ayşe şöylededi:

"Peygamberimiz (s.a.a) ile normalde karşılıklı konuşurduk.Fakat namaz vakti
gelince, bize karşı sanki birbirimizitanımıyormuşuz gibi olurdu.

"159- Müfiduddin Tusî, el-Mecalis adlı eserinde kendi rivayetzinciriyle Hz. Ali'nin
(a.s), Muhammed b. Ebu Bekr'i Mısır valiliğinetayin ettiği zaman ona yazdığı
mektubun bir yerinde şöyle dediğidirrivayet eder: "...Sonra rükûuna ve secdene
dikkat et.

Çünkü Peygamberimiz(s.a.a) namazı herkesten eksiksiz kılmakla birlikteherkesten
daha az zamanda kılardı."160- el-Caferiyyat adlı eserde müellif kendi rivayet
zinciriyleİmam Cafer Sadık'tan (a.s), o da babalarından Hz. Ali'nin (a.s)
şöyledediğini nakleder: "Resulullah (s.a.a) namazda esnediği zamansağ eli ile
ağzını kapatırdı.

" [s.26]Bu rivayetin benzeri, ed-Deâim adlı eserde de yer almıştır.161- Şeyh Saduk
İlel'üş-Şerayi adlı eserde kendi rivayet zinciriyleHişam b. Hakem'den, İmam Musa
Kâzım (a.s) ile arasındageçen uzun konuşmanın bir yerinde şöyle dediğini
nakleder: "Niçinrükûda 'Subhane Rabbiy'el-azîmi ve bihamdihi

(Büyük Rabbimi,O'na hamd-ederek noksanlıklardan tenzih ederim)' derken,
secdede'Subhane Rab-biy'el-a'lâ ve bihamdihi (En yüce Rabbimi, O'-na
hamdederek noksanlıklardan tenzih ederim)' deniyor?' diyesordum. İmam bana şu
cevabı verdi:

"Ey Hişam! Peygamberimiz (s.a.a) miraca çıktıktan sonra namazkılarken ve gördüğü yüce Allah'ın azametini zihninde tazeleyince, mafsalları titredi ve kendini dizleri üzerine eğilmiş buldu ve 'Subhane Rabbi'el-azîmi ve bihamdihi' demeye başladı.

Bir süresonra rükûdan doğrulup yüce Allah'ı öncekinden daha yüksekte görünce, yüz üstü kapanarak 'Subhane Rabbi'el-a'lâ ve bihamdihi' demeye başladı. Bu sözleri yedi kere tekrarlayınca içini

..... 467

saran korku dindi. İşte bu yüzden bu sözler rükûda ve secdedesünnet oldu." [c.2, s.332, h:4]162- Şeyh Verram b. Ebu Firas'ın Tenbih'ul-Havatır adlı eserinde verilen bilgiye göre Nu'man şöyle dedi:

"Peygamberimiz (s.a.a) saflarımızı ok dizer gibi düzgün yapardı, öyle ki artık biz böyle yapmaya alıştık. Bir ara bu düzgünlüğü umursamadığımızı gördü. Bir süre sonra bir gün öne çıkıp namaza durdu. Tam tekbir alacakken, içimizden birinin göğsünün önüne çıktığını görünce, 'Ey Allah'ın kulları, saflarınızı düzeltin.

Yoksa aranızda ayrılık çıkar.' dedi." [c.2, s.491]163- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre İbn-i Mesud şöyle dedi: "Peygamberimiz (s.a.a) namaza başladığımızda, eli ile omuzlarımızdan tutarak,

'Saflarınızı düzgün yapın, eğri-büğrü durmayın. Yoksa kalplerinize ayrılık düşer.' derdi..."164- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayetzinciriyle Davud b. Husayn'dan, o da Ebu Abbas'tan İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle buyurduğunu nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) ilk önce ramazanın ilk on günü itikafa girdi. Bir sonraki yıl ikinci on gününde itikafa girdi.

Fakat sonra hep son on günü itikafagirmeyi âdet edindi." [c.2, s.123, h:20]165- Yine aynı eserde verilen bilgiye göre, İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle dedi: "Bedir Savaşı ramazan ayında olmuştu.

Bu yüzden Peygamberimiz (s.a.a) o yıl itikafa giremedi. Fakat ertesi yıl on gününü o yıl için ve on günü bir önceki yıl için olmak üzere yirmi gün itikafa girdi." [c.2, s.120, h:3] Ben derim ki: Buna ve bir önceki rivayete Kuleynî, el-Kâfi adlı eserde yer vermiştir. [Fürû-i Kâfi, c.4, s.175, h:2]166- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Halebi'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder:

"(Ramazan ayının) son on gününe girilince, Peygamberimiz (s.a.a) camide itikafa girerdi. Onun için kıl bir çadır kurulur, çarşafı dürülür ve döşegi katlanır.

Oradakilerden biri, 'Kadınlarla ilişkiyi kesermiydi?' diye sordu. İmam 'Hayır, kadınlarla ilişkiyi kesmezdi.' dedi." [Fürû-i Kâfi, c.4, s.175, h:1] Ben derim ki: Bu

konuda çok sayıda rivayet vardır. Rivayette sözü edilen kadınlarla ilişkiyi kesmemekten maksat, ulemanın dediği ve diğer rivayetlerin de ifade ettiği gibi, cinsel ilişki kurmanın serbestliği değil, onlarla görüşüp konuşmanın caiz oluşudur.

Peygamberimizin (s.a.a) oruçla ilgili adap ve sünnetleri

167- Peygamberimizin (s.a.a) oruçla ilgili adap ve sünnetleri hakkında, Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muhammed b. Mervan'dan nakleder ki: İmam Cafer Sa-dık'ın (a.s) şöyle dediğini işittim: "Peygamberimiz (s.a.a), 'Hiç bozmuyor.' denecek kadar çok oruç tutar, sonra 'Hiç oruç tutmuyor.' denecek kadar uzun zaman oruç tutmazdı. Sonra gün aşırı oruç tutmaya başladı. Sonra pazartesi ve perşembe günleri oruç tutmayı âdet edindi. Sonra bu tutumundan dönerek her ayın üç gününde oruç tuttu. Bu günler ayın ilk perşembesi, ayın ortalarına rastlayan çarşamba günü ve ayın son perşembesi idi. Peygamberimiz bu tarz oruç için, 'Bu ömür boyu oruç tutmaya bedeldir.' derdi."

"Babam (a.s) şöyle derdi: Allah'ın, kendisine; 'Peygamberimiz (s.a.a) şöyle yapardı.' dendiğinde, 'Daha çok namaz kılmaya ve daha çok oruç tutmaya çalıştığım için Allah beni azaba çarptırmaz.' diyen bir kimseden daha çok nefret ettiği kimse olamaz. O sanki demek istiyor ki, Peygamberin (s.a.a) gücü yetmediği için daha fazla ibadet yapamadı." [c.2, s.48]

168- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle Muhammed

b. Müslim'den İmam Cafer Sadık'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder:

"Peygamberimiz (s.a.a) peygamberliğinin ilk döneminde,

'Hiç bozmuyor.' dedirtecek kadar çok oruç tutar ve sonra 'Hiç oruç tutmuyor.' dedirtecek kadar uzun bir süre oruçtan uzak kalırdı.

Sonra böyle yapmaktan vazgeçerek gün aşırı oruç tutmaya başladı.

Bu, Davud Peygamberin (a.s) oruç tutma şeklidir. Sonra böyle

yapmaktan vazgeçerek teşrik günlerinde (her ayın on üç, o dört ve

on beşinci günlerinde) oruç tutmaya başladı. Sonra bundan da

vazgeçerek bu üç günü, ayın üç on gününe bölüştürdü. Ayın ilk ve

son perşembe gününü ve orta çarşamba gününü oruç tutuyordu.

Vefatının önceki döneminde böyle yapıyordu." [c.4, s.90, h:2]

Bu konu ile ilgili çok sayıda rivayet vardır.

169- Yine aynı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle abid

Anbe-se'den şöyle nakleder: "Resulullah (s.a.a) şaban ve ramazan ayları ile her ayın üç gününde oruç tutma alışkanlığı olduğu hâlde

..... 469

vefat etti." [c.4, s.91, h:7]

170- Ahmed b. Muhammed b. İsa'nın, en-Nevadir adlı eserinde

Ali b. Nu'man'a, onun da Zar'a'ya dayanarak verdiği bilgiye göre

Semaa şöyle dedi: "Bir defasında İmam Cafer Sadık'a (a.s),

'Peygamberimiz (s.a.a) şaban ayında oruç tuttu mu?' diye sordum.

'Evet, ama hep-sini tutmadı' dedi. Kendisine, 'Peki kaç gününde

oruç tutmadı?' dedim. 'Tutmadığı günler oldu.' diye cevap verdi. Üç

kez aynı soruyu sordum, yine aynı cevabı aldım. 'Tutmadığı günler

oldu.' sözüne yeni bir şey eklemedi. Aynı soruyu ertesi yıl sordum.

Aldığım cevap aynı oldu."

171- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde Enes'in şöyle dediği rivayet

edilir: "Peygamberimizin (s.a.a) oruç tuttuğu günlerdeki yemeği iftarda

ve sahurda genellikle tek cinsten bir içecekti. Kimi zaman

bu içecek sütten ibaret olurdu, kimi zaman da içine ekmek doğranmış

su olurdu..." [s.32]

172- el-Kâfi adlı eserde müellif kendi rivayet zinciriyle İbn-i

Kad-dah'ın İmam Cafer Sadık'tan (a.s) şöyle naklettiğini rivayet

eder: "Pey-gamberimiz (s.a.a) orucunu taze hurma mevsiminde

taze hurma ile ve kuru hurma mevsiminde kuru hurma ile açardı."

[Fürû-i Kâfi, c.4, s.153, h:5]

173- Yine aynı eserde Kuleynî, kendi rivayet zinciriyle Sekunîden

o da İmam Cafer Sadık'tan (a.s) babası İmam Muhammed

Bâkır'ın (a.s) şöyle dediğini nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) oruçlu

günlerinde helva bulamadığı zaman su ile orucunu açardı. Bazı

rivayetlere göre ise kimi zaman kuru üzümle iftar ederdi." [Fürû-i

Kâfi, c.4, s.152, h:1]

174- el-Muknia adlı eserde verilen bilgiye göre Âl-i Muhammed-

den (hepsine selâm olsun) şöyle nakledilir: "Bir içim su ile bile

olsa sahura kalkmak müstehaptır." Yine rivayet edilmiştir ki:

"En faziletli sahur yemeği hurma ile kavrulmuş undur. Çünkü Peygamberimiz

(s.a.a) sahurda bunları yedi." [s.50]

Ben derim ki: Bunlar oruçla ilgili uygulanan sünnetlerdir. Sırf

Peygamberimizin (s.a.a) uyguladığı bu konudaki sünnetlerden biri "Savm-ı Visal" diye anılan ve sadece Peygamberimize has özelliklerden biri sayılan kesintisiz oruçtur. Bu oruç bir günden fazla bir süre iftar etmeksizin tutulur. Peygamberimiz (s.a.a) bu orucu ümmetine yasaklamıştı. Bu konuda, "Siz bu oruca dayanamazsınız. 470.....

nız. Benim içinse Allah katında beni yedirip içirip doyuracak bir şeylerim var.' dedi." [Tehzib'ül-Ahkâm, c.4, s.307, az bir farkla]

175- Mekarim'ul-Ahlâk adlı eserde verilen bilgiye göre, Peygamberimiz (s.a.a) çoğu zaman harise yer ve sahuru da onunla yapardı. [s.29]

176- Men La Yahzuruh'ul-Fakih adlı eserde şöyle rivayet edilir:

"Peygamberimiz (s.a.a) ramazan ayı girdiğinde, elindeki bütün esirleri serbest bırakır ve bütün dilencilere sadaka verirdi." [c.2, s.61, h:10]

177- Daâim'ul-İslâm adlı eserde İmam Ali'den (a.s) şöyle rivayet edilir: "Ramazanın son on gününde Resulullah (s.a.a) yatağı, döseği dürer ve kendini ibadete verirdi. Ramazanın yirmi üçüncü gecesini aile fertlerini uyandırır ve uyanmayanların yüzlerine su serperdi.

Hız. Fa-tıma (a.s) da o gece ailesinin hiçbir ferdi uyutmazdı.

Uyumasınlar diye o gün onlara az yemek yedirirdi. O geceye gündüzden hazırlanır ve 'Gerçek mahrum, bu gecenin hayrından mahrum olandır.' derdi." [c.1, s.289]

178- el-Mukni' adlı eserde şöyle yer alır: "Kurban Bayramında

namazdan sonra, Ramazan Bayramında ise namazdan önce bir şeyler yemek sünnettir." [s.46]

Peygamberimizin (s.a.a) Kur'ân okuma ve dua konularındaki adabı

179- Peygamberimizin (s.a.a) Kur'ân okuma ve dua konularındaki adabı hakkında, Şeyh Tusi el-Mecalis adlı eserinde kendi rivayet zinciriyle Ebu'd-Dünya'dan İmam Ali'nin (a.s) şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Peygamberimizi (s.a.a) Kur'ân okumaktan alıkoyan tek hâl cünüplük idi."

180- Mecma'ul-Beyan adlı eserde Ümmü Seleme'den şöyle nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a) Kur'ân okurken her ayetin sonunda ara verirdi." [c.10, s.378]

181- Ebu'l-Futuh Tefsirinde şöyle naklediliyor: "Peygamberimiz (s.a.a) 'Musebbihat' diye anılan sureleri okumadan uyumazdı ve 'Bu surelerde bin ayetten daha faziletli bir ayet var.' derdi. (İmamdan) 'Musebbihat sureleri hangi surelerdir?' diye sormaları üzerine, 'Bunlar Hadîd, Haşr, Saff, Cuma ve Teğâbun sureleridir.' karşılığını vermiştir." [c.11, s.30]

Ben derim ki: Bu rivayete, Mecma'ul-Beyan adlı eserde de İrbaz b. Sariye'den nakledilerek yer verilmiştir. [c.9, s.226]

..... 471

182- İbn-i Ebu Cumhur'un ed-Dürer'ül-Leâî adlı eserinde Cabirden şöyle nakleder: "Peygamberimiz (s.a.a), 'Tebâreke (Mülk) ve Elif Lâh Mîm Tenzîl [Secde]' surelerini okumadan uyumazdı.

183- Mecma'ul-Beyan adlı eserde şöyle geçer: Hz. Ali'den (a.s)

bir hadisinde şöyle rivayet edilmiştir: "Peygamberimiz (s.a.a), 'A'lâ' suresini okumayı severdi. İlk defa 'Subhane Rabbiy'el-A'lâ (yüce Rab-bim noksanlıklardan münezzehtir.)' diyen kişi Mikâil'dir."
[c.10, s.473]

Ben derim ki: Bu rivayetin baş tarafı ed-Dürr'ül-Mensûr'dan nakledilerek Bihar'ul-Envar adlı eserde yer almıştır. Peygamberimizin (s.a.a) Kur'ân okurken, ya da bazı sureleri veya belirli ayetleri okurken ne dediği hakkında başka rivayetler vardır. İsteyenler onların bulunabilecekleri kaynaklara başvurabilirler.

Peygamberimizin (s.a.a) Kur'ân'a sarılmaya, anlamı üzerinde düşünmeye, gösterdiği yolu izlemeye, onun nuru ile aydınlanmaya teşvik eden birçok konuşmaları ve açıklamaları vardır. Peygamber efendimiz (s.a.a) insanlara telkin ettiği kemâllerin öncüsü ve her hayra doğru koşanların önde geleni idi. Meşhur rivayete göre o, "Hûd suresi saçlarımı ağarttı."¹ diyen kişidir. Rivayete göre² İbn-i Mesud şöyle dedi: "Bir defasında Peygamberimiz (s.a.a) bana Kur'ân'dan birkaç ayet okumamı emretti. Ben de ona Yunus suresinden bir parça okudum. "Orada insanların tümü gerçek mevlâları olan Allah'a döndürülürler..." (Yûnus, 30) ayetine sıra geldiğinde, mübarek gözlerinin yaşlarla dolduğunu gördüm."

Bu saydıklarımız,³ Peygamberimizin (s.a.a) sünnetlerinden ve edeplerinden seçmelerdir. Bunların çoğu hakkında Şîî ve Sünnî kaynaklardan gelen çok sayıda rivayet ve her iki mezhebe ait kitaplarda tekrarlanan nakiller vardır. Kur'ân bu sünnetleri ve edepleri

teyit etmekte, hiçbirini reddetmemektedir. Hidayet eden Allah'tır.

1- Resul-i Ekrem (s.a.a) bu sözüyle, yüce Allah'ın Hûd suresindeki şu ayetine

işaret etmektedir: "O hâlde... emrolunduğun gibi dosdoğru ol." (Hûd, 112)

2- Bu hadise burada, kendi orijinal nakliyle değil, anlamı olarak yer verilmiştir.

3- Biz bütün bu hadisleri, Peygamberimizin sünnet ve adabı ile ilgili olarak

önceleri yazdığımız "Sünen'ün-Nebi" adlı kitabımızdan naklettik.

www.islamkutuphanesi.com

Dualarınızda bizleri unutmayın lütfen:)